

AMPUMA-ASEET RIKOKSENTEKOVÄLI- NEINÄ JA RIKOSTEN KOHTEINA

Teema-analyysi

TAKTINEN ANALYYSI

Tiivistelmä

RAPORTIN NIMI	Ampuma-aseet rikoksentekovälineinä ja rikosten kohteina
LAATIJA	Poliisihallitus, analyysitoiminnot Mika Sutela, analyytikko
JULKAISUAJANKOHTA	2. lokakuuta 2024
TOIMEKSIANTO	Tilanne- ja kokonaiskuvan tuottaminen aseisiin liittyvästä lupaprosessista sekä niihin liittyvistä rikoksista ja häiriöistä
KESKEISET LÄHTEET	Polstat-tulostietojärjestelmä, julkiset lähteet ja tutkimukset
KÄYTETYT MENETELMÄT	Kuvaileva tilastollinen ja laadullinen tarkastelu
AVAINSANAT	ampuma-ase, rikollisuus, lupavalvonta, valvonta- ja hälytystoiminta, analyysi
JULKISUUSASTE	Julkinen

TIIVISTELMÄ

Aserikollisuudesta ja erityisesti luvattomien ampuma-aseiden hallussapitorikoksista on viime aikoina käyty yhteiskunnallista keskustelua. Tässä teema-analyysissä kootaan yhteen tietoa, joka koskee aselupia ja ampuma-aseisiin liittyvää rikollisuutta. Suomessa ei ole poliisihallinnossa aikaisemmin vastaavaa laajamittaista ampuma-aseisiin liittyvää analyysiä tehty. Analyysin taustalla on hallitusohjelma, jossa on kirjattuna useita törkeisiin ampuma-aserikoksiin liittyvän sääntelyn uudistustoimenpiteitä. Raportissa analyysien ja graafisten esitysten pohjana ovat tilastolliset tiedot perustuvat poliisin tulostietojärjestelmän (PolStat) ja Tilastokeskuksen tietoihin. Raportti sisältää kriminologisen viitekehyksen alkaen Yhdysvalloista ja tullen Euroopan kautta Ruotsiin. Rakenteeltaan raportti noudattelee poliisitoiminnallista kehikkoa siten, että ampuma-aseisiin liittyviä asioita tarkastellaan ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen näkökulmista. Raportissa on sivuttu kaikkia poliisin ydinprosesseja: valvonta- ja hälytystoimintaa, lupahallintoa sekä rikostorjunta- ja liikenneturvallisuustyötä. Analyysi osoittaa, että poliisin lupahallinnolla on erittäin merkityksellinen rooli aseisiin liittyvässä yhteiskunnallisessa riskienhallinnassa, rikosten ennalta estämisessä ja turvallisuuden ylläpidossa.

SIVUJA

41

Kannen kuva: Pexels

Referat

RAPPORTS NAMN	Skjutvapen som brottsverktyg och objekt för brott
FÖRFATTARE	Polisstyrelsen, analysfunktioner Mika Sutela, analytiker
TIDPUNKTEN FÖR OFFENTLIGGÖRANDET	2 oktober 2024
UPPDRAG	Att ge en situations- och helhetsbild av tillståndsprocess för skjutvapen och därmed sammanhängande brott och störningar
NYCKELKÄLLOR	Polstat-resultatinformationssystem, offentliga källor och studier
TILLÄMPANDE METODER	Beskrivande statistisk och kvalitativ granskning
NYCKELORD	skjutvapen, brottslighet, tillståndsovervakning, övervaknings- och larmverksamhet, analys
SEKRETESSGRAD	Offentlig

REFERAT

Den senaste tiden har det pågått en samhällsdebatt om vapenbrott och särskilt brotten innehav av otilåtna skjutvapen. Den här tematiska analysen samlar information relaterad till vapentillstånd och skjutvapenrelaterad brottslighet. I Finland har ingen liknande storskalig analys relaterad till skjutvapen tidigare gjorts inom polisförvaltningen. Bakom analysen ligger regeringsprogrammet som innehåller flera åtgärder för att reformera reglering kring grova skjutvapenbrott. De statistiska uppgifter som ligger till grund för analyserna och den grafiska presentationen i rapporten baseras på uppgifterna från polisens resultatinformationssystem (PolStat) och Statistikcentralen. Rapporten innehåller ett kriminologiskt ramverk som utgår från USA och kommer genom Europa till Sverige. Rapportens struktur följer polisens operativa ramar på ett sådant sätt att frågor relaterade till skjutvapen granskas utifrån perspektiven av förebyggande, avslöjande och utredning. Rapporten berör alla polisens kärnprocesser: övervaknings- och larmverksamhet, tillståndsförvaltning samt brottsförebyggande och trafiksäkerhetsarbete. Analysen visar att polisens tillståndsförvaltning spelar en mycket viktig roll inom social riskhantering relaterad till vapen, brottsförebyggande och säkerhetsupprätthållande.

SIDANTAL

41

Bild på framsidan: Pexels

Abstract

NAME OF REPORT	Firearms as tools and objects of crime
AUTHOR	National Police Board, Analysis Operations Mika Sutela, Analyst
PUBLICATION DATE	2 October 2024
ASSIGNMENT	Producing a situational and an overall picture of on the permit process related to firearms and related crimes and disturbances
KEY SOURCES	Result information system Polstat, public resources and studies
USED METHODS	Descriptive statistical and qualitative review
KEYWORDS	firearm, crime, permit surveillance, emergency response and law enforcement, analysis
CONFIDENTIALITY	Public

ABSTRACT

Recently, there has been societal debate about weapons offences and especially the crimes of possession of unauthorized firearms. This thematic analysis brings together information related to firearm permits and firearms-related crime. In Finland, no similar large-scale analysis related to firearms has been carried out in the police administration before. The background to the analysis is the Government Programme, which includes several measures to reform regulations related to aggravated firearms offences. The statistical data that form the basis of the analyses and graphic presentations in the report are based on the data of the police results information system (PolStat) and the Statistics Finland. The report includes a criminological framework starting from the United States and coming through Europe to Sweden. The structure of the report follows the policing framework in such a way that issues related to firearms are examined from the perspectives of prevention, detection and investigation. The report touches on all the police's core processes: emergency response and law enforcement, permit administration, and crime prevention and traffic safety work. The analysis shows that the police permit administration plays a very important role in societal risk management related to weapons, crime prevention and security maintenance.

PAGES

41

Picture of the front cover: Pexels

Sisällys

1. Johdanto	6
2. Kriminologinen tutkimustieto aseellisen väkivallan ehkäisyn tukena.....	8
2.1. Yhdysvallat	8
2.2. Eurooppa.....	8
2.3. Ruotsi	9
3. Aselupaprosessi rikosten ja häiriöiden ennalta estävänä toimintana	12
3.1. Määritelmät ja keskeinen lainsäädäntö	12
3.2. Aseluvat	12
3.3. Aseluvan saamisen edellytykset.....	14
4. Aselupavalvonta rikosten ja häiriöiden paljastavana toimintana	15
4.1. Aseluvan haltijoiden valvonta	15
4.2. Aselupien peruutukset ja varoitukset	15
4.3. Terveystuonon ammattihenkilön ilmoitusoikeus ja -velvollisuus	16
4.4. Ampuma-aseen ja patruunoiden säilyttäminen sekä luovuttaminen poliisille	16
4.5. Pysyvästi ampumakelvottomaksi tehdyt aseet	17
4.6. Haasteista lupaharkinnassa ja -valvonnassa	17
5. Ampuma-aseisiin liittyvien rikosten ja häiriöiden selvittäminen	19
5.1. Ampuma-aserikollisuus	19
5.1.1. Ampuma-aserikokset.....	19
5.1.2. Ampuma-aserikokset paikanetsinnän, kotietsinnän ja väkivaltatehtävien yhteydessä	23
5.1.3. Ampuma-aserikosten rangaistuskäytäntöä	26
5.1.4. Ampuma-aserikokset Ruotsissa.....	26
5.2. Ampumiseen liittyvät poliisin hälytystehtävät	27
5.3. Ampuma-aseella tehdyt rikokset	28
5.4. Ampuma-aseiden maahantuonti sekä kautta- ja salakuljetus	31
5.5. Ampuma-aseisiin liittyvän sääntelyn suunnitellut muutokset	32
6. Yhteenveto.....	35
Lähteet	36
Kuvat	40
Taulukot	41

1. Johdanto

Tässä analyysiraportissa tarkastellaan ampuma-aseisiin liittyvää lupaprosessia sekä rikollisuuden eri muotoja. Analyysissä sivutaan kaikkia poliisin ydintoimintoja: valvonta- ja hälytystoimintaa, lupahallintoa, liikenneturvallisuutta ja rikostorjuntaa sekä lisäksi myös asehallintoa. Analyysi toteutetaan Poliisihallituksessa poliisitoimintayksikössä analyysitoiminnoissa valvonta- ja hälytystoiminnan vastuualueen tehtävänannosta. Lupahallinnon näkökulmasta raportissa huomion kohteena ovat lainsäädännön ja ohjeistusten haasteet lupavalvonnassa. Liikenneturvallisuus liittyy ampuma-aseisiin siten, että liikennevalvonnan ja liikenteeseen liittyvien poliisitehtävien yhteydessä paljastetaan liikennerikollisuuden ohella myös muunlaista rikollisuutta, esimerkiksi aserikoksia. Rikostorjunta on luonnollisesti keskeinen osa ampuma-aseisiin liittyvää analyysikonaisuutta, kuten myös asehallinto.

Analyysin taustalla on ensinnäkin Pääministeri *Petteri Orpon* hallituksen ohjelma (Hallitusohjelma 2023), jossa on kirjattuna useita törkeisiin ampuma-aserikoksiin liittyvän sääntelyn uudistustoimenpiteitä. Poliisihallitus haluaa ampuma-aseista tehtävän analyysin kautta olla omalta osaltaan mukana tukemassa hallitusohjelmaa. Toiseksi, kesän 2024 aikana Poliisihallituksessa heräsi kysymys siitä, mitä kevään ja alkukesän aikaisten yksittäisten ampumistapausten takana on. Vaikka raportissa ei mennä yksittäistapauksiin tarkemmin eivätkä ne ole analyysin kohteena, voidaan todeta alkuun, että huhtikuisen Vantaan Viertolan kouluammuskelun epäilyllä oli käytössään lähisukulaiselle kuuluva luvallinen käsiase. Poliisi epäilee lähisukulaista ampuma-aserikoksesta. Vaasan kouluampumista suunnitelleelta epäilyltä takavarikoitiin luvallinen ase kotietsinnän yhteydessä. Kansanedustaja Timo Vornasen tapauksen rikosnimikkeet ovat vaaran aiheuttaminen, laitton uhkaus, ampuma-aserikos ja ampuma-aserikkomus. Epäilyllä oli luvallinen ase, mutta kotietsinnässä takavarikoitiin kaksi lipasta ja kaksi kaasuasetta, joiden hallussapitoon epäilyllä ei ollut vaadittavia lupia.

Ampuma-aseisiin ja patruunoihin liittyvä toiminta on Suomessa sallittua vain viranomaisen luvalla. Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseen hankkimiseen ja hallussapitoon. Esimerkiksi ampumaurheilu sekä ampuma-aseiden keräily ovat Suomessa suosittuja harrastuksia. Samaan aikaan ampuma-aseisiin liittyy väistämättä väkivallan mahdollisuus ja tapaturman vaara. Aseita käytetään rikollisessa toiminnassa ja aseiden käyttö voi johtaa tahattomiinkin vahinkoihin. Aseet eivät toki ole sinänsä vaarallisia, vaan vain väärissä käsissä tai väärin käytettyinä. (Lappi-Seppälä & Helenius 2022; Tolvanen & Kallio 2023.)

Suurin osa Suomen ampuma-aseista on luvallisesti hallussa pidettyjä. Ampuma-aseisiin liittyviä rikoksia tehdään usein kuitenkin aseilla, joiden hallussapitoon ei ole annettu lupaa. Nämä voivat olla anastettuja tai perintönä saatuja. Kyse voi myös olla puutteellisesti deaktivoituista ampuma-aseista, jotka on tehty uudestaan ampumakelpoisiksi. Luvattomien ampuma-aseiden määrää on erittäin vaikea arvioida. Luvallisten ja luvattomien aseiden yhteenlaskettu määrä on Suomessa tilastoinnin virhemahdollisuudetkin huomioon ottaen kansainvälisesti huomattavan korkea. Maassamme on myös runsaasti ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia, jotka ovat kadonneet toisen maailmansodan aikana. Esineet ovat kuuluneet joko Suomen Puolustusvoimille tai vieraan valtion sotavoimille. (Lappi-Seppälä & Helenius 2022.)

Suomessa on vuosien 2013–2022 aikana kuollut väkivaltaisesti vuosittain keskimäärin noin kymmenen henkilöä sellaisen tapon tai murhan seurauksena, joka on toteutettu aseella ampumalla. (Tilastokeskus

2024a.) Aseellinen väkivalta on yleistä järjestäytyneissä rikollisryhmissä ja -verkostoissa. Aseiden muuntelu vaarallisemmaksi on myös yleistynyt ja rikolliset valmistavat itse aseita. (Jukarainen, Juutinen & Laitinen 2023a.)

"Uudenlaisesta" rikollisuudesta, mitä tahansa se sitten koskeekin, mutta josta ei ole olemassa tietoa, tilastoja ja tutkimusta, on tärkeää tehdä kuvailevia analyysejä (Ks. Gerell 2022). Suomessa ei ole vastaavaa laajamittaista ampuma-aseisiin liittyvää analyysiä tehty. Tässä raportissa analyysien ja graafisten esitysten pohjana olevat tilastolliset tiedot perustuvat poliisin tulostietojärjestelmän (PolStat) ja Tilastokeskuksen tietoihin.

Aserikollisuudesta ja erityisesti luvattomien ampuma-aseiden hallussapitorikoksista on viime aikoina käyty yhteiskunnallista keskustelua liittyen järjestäytyneisiin rikollisryhmiin ja teräaseita koskien myös katujengeihin. Katujengien välisessä väkivallassa on käytetty erilaisia välineitä, kuten ampuma-aseita. Jengeihin kuuluvilta henkilöiltä on takavarikoitu niin terä- kuin ampuma-aseita. Aseiden takavarikoiminen alaikäisiltä Suomessa kuitenkin äärimmäisen harvinaista. Nuoret kokevat turvattomuutta julkisilla paikoilla ja heillä on mukanaan teräaseita itsepuolustukseen. Seuraamuksia siitä, että asetta kannetaan julkisissa paikoissa, ei ole pidetty riittävinä. (Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle rangaistuksen määräämistä koskeksi lainsäädännöksi; Forss 2023; Jukarainen, Juutinen & Laitinen 2023a.)

Rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen kuuluvat poliisilain (872/2011) 1 §:n 1 momentissa (582/2019) mukaisesti poliisin tehtäviin. Poliisin strategiassa vuosille 2024–2028 rikosten ja häiriöiden ennalta estäminen sekä rikosten tehokas paljastaminen ja selvittäminen ovat strategisten tavoitteiden joukossa. Strategialla kuvataan poliisin toimintaympäristöön kohdistuvia tavoitteita. Ajantasaisen tiedon analysointi ja tuottaminen toimintaympäristöstä poliisitoiminnan ja sisäisen sekä yhteiskunnallisen keskustelun tueksi on yksi tavoitteiden mahdollistajista. Tämä raportti noudattelee rakenteeltaan poliisitoiminnallista kehikkoa siten, että kriminologisen taustoituksen jälkeen aselupia ja ampuma-aseisiin liittyvää rikollisuutta tarkastellaan ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen kokonaisuuksista käsin. Kriminologinen tarkastelu antaa raportille kansainvälisen kehystyksen alkaen Yhdysvalloista ja tullen Euroopan kautta Ruotsiin.

2. Kriminologinen tutkimustieto aseellisen väkivallan ehkäisyn tukena

2.1. Yhdysvallat

Ampuma-aseet ovat suurin syy kuolemille ja loukkaantumisille Yhdysvalloissa, ja trendi vain jatkui koronapandemian aikana, kun aseiden myynti merkittävästi lisääntyi. Tutkijoiden mukaan joillekin aseet näyttävät suurta roolia turvallisuuden tunteen tyydyttämisessä, vaikka ne eivät ehkäisekään virustartuntoja. Jo ennestään aseiden omistaneet ilmaisivat aseettomia enemmän kiinnostustaan hankkia lisää niitä. Huoli siitä, että hallitus käyttäisi koronaa hyödyksi aseiden ottamiseen, oli suurin huolenaihe, joka ennusti aseiden ostokiinnostusta. Myös asenne kiinalaisia kohtaan vaikutti kysyntään. Suurin osa ostointressistä kuitenkin muodostui siitä, että aseiden pitäminen koettiin turvallisuuden lähteenä. (Hoops ym. 2020; Kerner ym. 2022.)

Yhdysvalloissa ampuma-aseet ovat yleisin alle 25-vuotiaiden kuolemaan johtava taustasy (2020: 10 200 kuolemaa). Vuosien 2018 ja 2021 välisenä aikana aseellisten kuolemantapauksissa kasvua oli jopa 42 prosenttia. Nuorten itsemurhissa ja henkirikoksissa aseet ovat pääasiallinen tekoväline. Kun saatavuus paranee lisääntyvät myös aseelliset kuolemantapaukset, minkä vuoksi saatavuuden rajoittaminen voi vähentää aseilla tehtävien itsemurhien ja henkirikosten riskiä nuorilla. (Lee ym. 2022; Roberts ym. 2023.)

Hieman ennen korona-aikaa ja sen alkuvaiheessa, reilun kahden vuoden aikana (1/2019–4/2021), Yhdysvalloissa noin kolmesta prosentista (7,5 milj.) aikuisia tuli uusia aseenomistajia. Näistä suurin osa (5,4 milj.) oli elänyt kotonaan ilman aseita. Kokonaisuudessaan reilut 11 miljoonaa ihmistä tuli kotitalouksien ampuma-aseiden vaikutuspiiriin, mukaan lukien yli 5 miljoonaa lasta. Noin puolet uusista aseenomistajista oli naisia, kun taas jo ennestään aseita omistaneista aseita samalla ajanjaksolla hankkineista 70 prosenttia oli miehiä. (Miller, Zhang & Azrael 2022.)

Yhdysvalloissa koronapandemian alussa jotkut ampuma-aseita omistaneista vanhemmista (5 %) – suurelta osin motiivina pelko – päätti säilyttää aseitaan helpommin saatavilla olevalla tavalla suojellakseen perhettään mahdollisia ulkoisia uhkia vastaan. Myös lasten oli siis aiempaa helpompi päästä aseisiin käsiksi. (Sokol ym. 2021.)

2.2. Eurooppa

Aseiden hyvä saatavuus kytkeytyy tutkimuksissa korkeampaan väkivallan tasoon. Tutkimukset tosin ovat pitkälti keskittyneet Yhdysvaltoihin tai niissä on käytetty aggregaattitason kansainvälistä dataa. Empiirinen tutkimus yksinomaan eurooppalaisella aineistolla on vähäistä. Euroopassa aseellisten henkirikosten taso vaihtelee eri maiden välillä. Ruotsissa, Tanskassa ja Hollannissa suurin osa aseella tehdystä henkirikoksesta tapahtuu miesten välillä julkisilla paikoilla kaupunkialueilla, mikä selittyy aseiden käytön keskittymisellä jengien välisiin henkirikoksiin. Suomessa ja Sveitsissä puolestaan aseiden käyttö korostuu lähisuohdesurmissa, joissa naisuhrien osuus on suurempi. (Krüsselmann, Aarten & Liem 2021; Krüsselmann ym. 2023.)

Suurin osa aseellisesta väkivallasta liittyy rikollisjengeihin ja -verkostoihin, jotka ovat tiukasti mukana avoimilla huumemarkkinoilla. Huumemarkkinoiden ja aseellisen väkivallan välillä on siis selvä yhteys

Euroopassa. Monissa maissa salakuljetettujen laittomien aseiden entistä parempi saatavuus pimeiltä markkinoilta on edesauttanut huumeisiin liittyvää aseellista väkivaltaa. Monet toimijat ovat nuoria aikuisia, jotka käyttävät aseellista väkivaltaa välineenä luoda rikollista uraa. Toisaalta kun rikollisilla aseita on yhä enemmän käytössään, tarvitaan niitä myös suojautumiseen. Näin syntyy laittoman asekaupankäynnin ja aseellisen väkivallan noidankehä. Taisteluun näitä ilmiöitä vastaan tarvitaan kokonaisvaltaista ja proaktiivista lähestymistapaa. Tärkeä elementti on oikea tilannekuva. (Ks. Khoshnood 2018, 2022; Hradilova Selin 2021; Gerell ym. 2021; De Schutter & Duquet 2023.)

Europolin mukaan Euroopan unionin alueella toimii yli kahdeksansataa merkittävää rikollisverkostoa, joilla on yli 25 000 jäsentä. Monien Euroopan valtioiden todetaan kärsivän ennennäkemättömästä huumekauppaan liittyvästä väkivallasta. Rikolliset ovat syyllistyneet murhiin, kidutukseen, kidnappauksiin ja uhkailuun. Europolin tiedottaja *Claire Georgesin* mukaan rikollisuus aiheuttaa jo epävakautta monissa yhteiskunnissa. Aiemmin huumekauppaan liittyvät ongelmat keskittyivät lentokenttiin ja tiettyihin ryhmiin. Georges on todennut väkivallan leviävän yhä enemmän kaduille, mikä lisää riskejä sivullisten kannalta. Aseellisella väkivallalla ei kuitenkaan välttämättä ole sellaisenaan tekemistä huumekaupan kanssa, mutta huumeiden myyntipaikoilla liikkuu myös rikollisverkostoihin kuuluvia, jotka usein ovat aseellisen väkivallan kohteina. Sama voi koskea myös muita riskialueita. (Ks. Gerell 2022; Europol 2024; Kirkkala 2024.)

Vaikka ase- ja jengiväkivalta usein liitetään toisiinsa ja jopa huumekauppaan, niin ampumiset ja jengirikollisuus voivat olla myös erillisiä ilmiöitä. Niillä ei myöskään välttämättä ole tekemistä nuorten tai nuorisoriikollisuuden kanssa. Ruotsissa kuitenkin on katsottu, että jengi- ja aserikollisuus ovat kiinteä osa nuorisoriikollisuutta. (Granath 2022a.)

2.3. Ruotsi

Ruotsissa on vakava ongelma laittomien aseiden kanssa. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana aseellinen väkivalta on Ruotsissa kolminkertaistunut. Aseelliseen väkivaltaan liittyvä henkirikollisuus on myös maassa lisääntynyt merkittävästi. Kasvu liittyy jengien perustamiseen ja jengirikollisuuden lisääntymiseen (Ks. Khoshnood ym. 2023; Khoshnood 2017).

Ruotsi on nykypäivänä henkirikollisuudessa eurooppalaista keskiarvoa heikommalla puolella. Sekä yleisten henkirikosten että miehiin ja nuoriin aikuisiin kohdistuneiden aseella toteutettujen henkirikosten osalta tutkimustulokset osoittavat selkeän laskusuuntaus monissa Euroopan maissa. Rikollisuusluvut ovat myös lähentyneet toisiaan, kun henkirikokset ovat vähentyneet voimakkaimmin niissä maissa, joissa niiden määrä oli korkea vielä 2000-luvun alussa. Joissakin maissa esiintyy merkittävää vaihtelua vuodesta toiseen, osin terrori-iskujen vuoksi. Ruotsissa kuitenkin miehiä ja nuoria aikuisia (20–29-v.) kohtaan tehtyjen aseellisten henkirikosten määrät ovat lisääntyneet jatkuvasti vuodesta 2005 alkaen. (Hradilova Selin ym. 2024.)

Ampuma-aseella tehtyjen henkirikosten taso on ollut viime vuosina Ruotsissa ennätyskorkealla, yksi läntisen Euroopan korkeimpia. Tällaisissa rikoksiin osallisina olevat nuoret miehet useimmiten kuvataan urariikollisina tai vähintäänkin rikollisen urapolun alkua kulkevinä, jotka osallistuvat säännönmukaisesti pitkälti huumekauppaan liittyvistä konflikteista kehkeytyvään vakavaan rikollisuuteen. Näissä 2010-luvulla ampuma-aseella tehtyihin ja yleisemminkin henkirikoksiin osallisten nuorten miesten joukossa oli suuri edustus ensimmäisen tai toisen sukupolven kehitysmaista tulevia maahanmuuttajia. Rikollisverkostot kuitenkin yleensä koostuvat jäsenistä, joilla on erilainen etninen tausta. Erityisesti juuri aseellisten henkirikosten lisääntymisen, kaksinkertaistumisen 2010-luvulla, on havaittu vaikuttaneen Ruotsin yleisen

henkirikoskuolleisuus kasvuun. Myös jengirikollisuuteen liittyvät henkirikokset yleistyivät Ruotsissa voimakkaasti viime vuosikymmenellä. (Granath 2024, 2022a, 2022b; Krusselmann ym. 2023; Suonpää ym. 2022; Hradilova Selin 2021; Öberg 2020; Sturup ym. 2019; Rostami 2016.)

Helsingin poliisilaitoksen poliisikomentaja *Jari Liukku* työskenteli ennen nykyistä tehtäväänsä usean vuoden ajan Europolin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntakeskuksen johtajana Haagissa. Hän on lehtihaastattelussa kertonut, että Ruotsissa jengien tekemät tapot ja muut vakavat rikokset nähtiin aiemmin yksittäisinä tapauksia. Viranomaisilta hävisi tilannekuva ja hallinnan tunne. Nyt parin viime vuoden sisällä Ruotsin poliisi on alkanut tarkastella yksittäisiä ampumisia, pommi-iskuja ja muita vakavia rikoksia motiivien kautta. Liittyvätkö yksittäiset teot toisiinsa ja kytkeytyvätkö ne sitä kautta ryhmiin ja edelleen yksilöihin tekojen takana. Yleisillä paikoilla tapahtuneiden henkirikosten selvitysprosentti on uusilla toimilla mennyt parempaan suuntaan. (Ks. Siippainen 2024.)

Tutkimustieto Ruotsista kertoo, että suurimmalla osalla (n. 40 %) aseellisen väkivallan epäillyistä ei ole juuri rikollista taustaa, rikollista elämäntyyliä. He eivät siis edusta ”perinteisiä” rikollisia, jotka ovat usein poliisin entuudestaan tuttuja. Heillä esiintyy päihteiden väärinkäyttöä ja mielenterveysongelmia. He ovat saattaneet tehdä aseellisen henkirikoksen hetkellisen kovan paineen alla. Tästä ryhmästä jopa kymmenen prosenttia oli naisia. Ryhmä muodostaakin haasteen poliisille ja muille rikollisuuden ehkäisytyössä toimiville tahoille. Vaikka pääosa (95 %) epäillyistä on tutkimusten mukaan ollut miehiä, on naisten osuus (5 %) kuitenkin merkittävä. Vaikka osuus on pieni, sitä on pidetty yllättävän korkeana Ruotsissa. Yhdysvalloissa aseiden käyttö henkirikoksen yhteydessä ei ole epätavallista naisille. (Khoshnood ym. 2020, 2023.)

Aseellinen väkivalta on Yhdysvalloissa vielä paljon tavanomaisempaa kuin Ruotsissa, mutta naapurimaassamme se on ainakin ollut aiemmin paljon sidotumpaa aikaan ja paikkaan. Aseelliseen väkivaltaan yhdistetään usein tyhjäät asunnot, baarit ja muut alkoholin myyntipisteet. Kaupunkisuunnittelijoiden ja poliisin välistä yhteistyötä voidaan tehostaa tällaisten tutkimuksellistenkin havaintojen perusteella, mikä toivottavasti johtaa koordinoituihin toimiin aseellisen väkivallan torjumiseksi kaupunkisuunnittelun, lähipoliisitoiminnan ja muiden rikosentorjuntastrategioiden avulla. Aseellinen väkivalta liittyy myös mm. jengeihin ja huumeisiin liittyvään toimintaan, sosioekonomisiin olosuhteisiin sekä kotitalouksien etniseen taustaan, korkea/kohtalainen koulutus- ja työllisyystaso sekä viheralueiden ja koulutustilojen sijainti alueella suojaa aseellista väkivaltaa vastaan. (Gerell 2022; Ceccato & Westman 2024.)

Ampumistapaukset vaikuttavat suoraan kohteisiin/uhreihin sekä myös välillisesti ympäristöön, jossa ne tapahtuvat. Epäsuorat vaikutukset ovat rahallisia. Tukholmassa on havaittu, että alueilla missä ampumistapauksia esiintyy, ampumisten vaikutus näkyy jopa pidempäänkin asuntojen hinnoissa tapahtuma-alueen välittömässä läheisyydessä, erityisesti lähempänä kaupunkien keskustoja, jos ne eivät ole valmiiksi korkeamman rikosriskin alueita. (Wilhelmsson, Ceccato & Gerell 2022.)

Parin viime vuosikymmenen aikana Ruotsissa ja Tanskassa toteutetuista toimenpiteistä nuorten jengirikollisuuden tai sen aiheuttamien haittojen torjumiseksi ja rikoskierteestä irrottautumisen tukemiseksi on toteutettu lukuisia tutkimuksellisia arviointeja. Niiden perusteella molemmissa maissa on ollut varsin monipuolisesti erilaisia ehkäiseviä toimia. Alueellisesti kohdennettujen poliisin toimenpiteiden on todettu lisäävän ase- ja huumeisainirikosten paljastumista. Jossain tapauksissa ryöstö- ja murtorikosten on todettu vähentyneen. Toisaalta näyttöä yleisestä turvallisuudentunteen parantumisesta tai väkivaltarikollisuuden vähenemisestä ei ole löydetty. (Ks. Villman & Kaakinen 2024.)

Tutkimustiedolle aseellisen väkivallan kausaalista mekanismeista mikrotasolla on tarvetta, jotta voidaan lisätä ymmärrystä aseväkivallan taustalla olevasta mekanismista ja helpottaa tietoon perustuvien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämistä. Lisäksi aseväkivallan ehkäisyssä tärkeiden mekanismien tunnistamiseksi tarvitaan myös järjestelmällisempää aseellisen väkivallan vertailua Euroopan maiden välillä (esim. lainsäädäntö, esiintyvyys, rikosentorjuntastrategiat). (Sturup ym. 2019.)

Ruotsin hallitus on laatinut ensimmäisen kansallisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen strategian. Strategiassa todetaan, että ratkaiseva tekijä vakavan ja tappavan väkivallan takana on aseiden saatavuus. Aseiden ja räjähteiden saatavuuden vähentäminen on tärkeä osa rikollisverkostojen toiminnan vaikeuttamista ja vakavien väkivaltarikosten ennalta estämistä. Laittomien kaasu- ja starttiaseiden salakuljettaminen Ruotsiin on yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ruotsin poliisi pitää riskinä, että aseiden salakuljetus Ukrainasta, Venäjältä ja sitä ympäröivistä maista kasvaa voimakkaasti myös tulevaisuudessa. Kaasu- ja starttiaseet voidaan suhteellisen helposti muuntaa todellisiksi, vaarallisiksi ampuma-aseiksi ja ne ovatkin suosittuja rikollisten keskuudessa. Houkuttelevia rikollisissa piireissä niistä tekee niiden edullisuus ja saamisen helppous. Koska kaasu- ja starttiaseita voi ostaa ilman lupaa useissa EU-maissa, niitä tilataan verkosta. Muunneltuja aseita on Ruotsissa usein tullut vastaan jengirikollisuutta koskevilla poliisitutkinnoissa. Ruotsin kansallinen ampuma-asekeskus arvioi, että noin 30 prosenttia kaikista rikollisissa ympäristöissä olevista aseista on muunneltuja kaasu- ja starttiaseita. Jokainen poliisin takavarikoima ase kuitenkin voi vaikeuttaa rikollisia tekemästä uusia aseellisia väkivaltaisuuksia. (Ks. Polisen 2024a; Regeringskansliet 2024a; Thomsen 2020.)

Uusi kansallinen turvallisuusstrategia julkaistiin Ruotsissa 8.7.2024 (Regeringskansliet 2024b). Strategiassa painottuu priorisoinnin tarve sekä resurssointi. Kansallinen turvallisuus korostuu aiempaa voimakkaammin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa perinteisesti näkyvien pehmeiden arvojen, ihmisoikeuksien ja demokratian yläpuolella. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa toimenpiteet, joiden tarkoituksena on vahvistaa yhteiskunnan sietokykyä, asetetaan etusijalle. Yhtenä tavoitteena vähentää aseiden ja räjähteiden saatavuutta

"De hot mot vår säkerhet som kommer från omvärlden och de om kommer inifrån Sverige är idag så nära sammanflätade att hotbilden måste ses som en helhet. Detta beror på en mängd faktorer. En är att Sverige är så starkt internationaliserat. Men det beror också på att fientliga aktörer har blivit allt bättre på att utnyttja det svenska samhällets sårbarheter."

3. Aselupaprosessi rikosten ja häiriöiden ennalta estävänä toimintana

3.1. Määritelmät ja keskeinen lainsäädäntö

Lupahallinnolla tarkoitetaan poliisiin ratkaistavaksi säädettyjen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyn, päätöksenteon ja valvonnan muodostamaa kokonaisuutta. Poliisiin lupahallinnon tehtävänä on lupaharkinnan ja lupavalvonnan keinoin ennalta estää rikoksia sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä yhteiskunnassa, jonka turvallisuustilanne on muutoksessa. Lupahallinnossa ennalta estävä toiminta liittyy muun muassa lupien myöntämiseen (esimerkiksi aselupa) sekä luvanhaltijan kelpoisuuteen ja lupaehtojen noudattamiseen. (Poliisi 2022a.)

Ampuma-aseisiin liittyvään lainsäädäntöön on viimeisen vuosikymmenen mittaan tehty monia muutoksia. Tavoitteena on ollut muun muassa parantaa aseturvallisuutta ja sujuvoittaa aseiden lupaprosessia. (Sisäministeriö 2024.) Keskeinen lainsäädäntö analyysin kannalta kiteytyy ampuma-aselakiin (1/1998) ja lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019, poliisin henkilötietolaki). Ampuma-aselaki tuli voimaan jo yli neljännesvuosisata sitten (Ks. hallituksen esitys HE 183/1997 vp.), mutta sitäkin on sittemmin täydennetty ja uudistettu useaan kertaan.

Aseita koskevan sääntelyn tarkoituksena on rajoittaa ampuma-aseisiin liittyvää väkivallan ja tapaturman vaaraa. Tarkoituksena on näin ollen aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden ylläpitäminen ja parantaminen. Sääntelyllä pyritään turvaamaan lähinnä ihmisten henkilökohtaista turvallisuutta. Tavoitteeseen pyritään muun muassa täsmällisillä lupien saamisen edellytyksillä. Lupajärjestelmä on suoraan perusteltavissa tällä näkökohdalla. Viranomaisilla tulee olla mahdollisuus punnita, kenellä on edellytykset aseiden turvalliseen ja lailliseen käyttöön. Aseiden rekisteröinti voi myös auttaa rikosten selvittämisessä. (Ks. Tolvanen & Kallio 2023.)

Ampuma-aselain 2 § (724/2019) 1 momentin mukaan *ampuma-aseella* tarkoitetaan välinettä, jolla ruuti-kaasunpaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia taikka lamaannuttavia aineita. Saman pykälän 2 momentin mukaan ampuma-aseeksi katsotaan myös sellainen esine, joka on suunniteltu paukkupatruunoiden laukaisemista varten, jollei sen muuttamista 1 momentin mukaiseksi ole teknisesti estetty. Ampuma-aseeksi katsotaan myös muu esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on muutettavissa ampuma-aseeksi.

3.2. Aseluvat

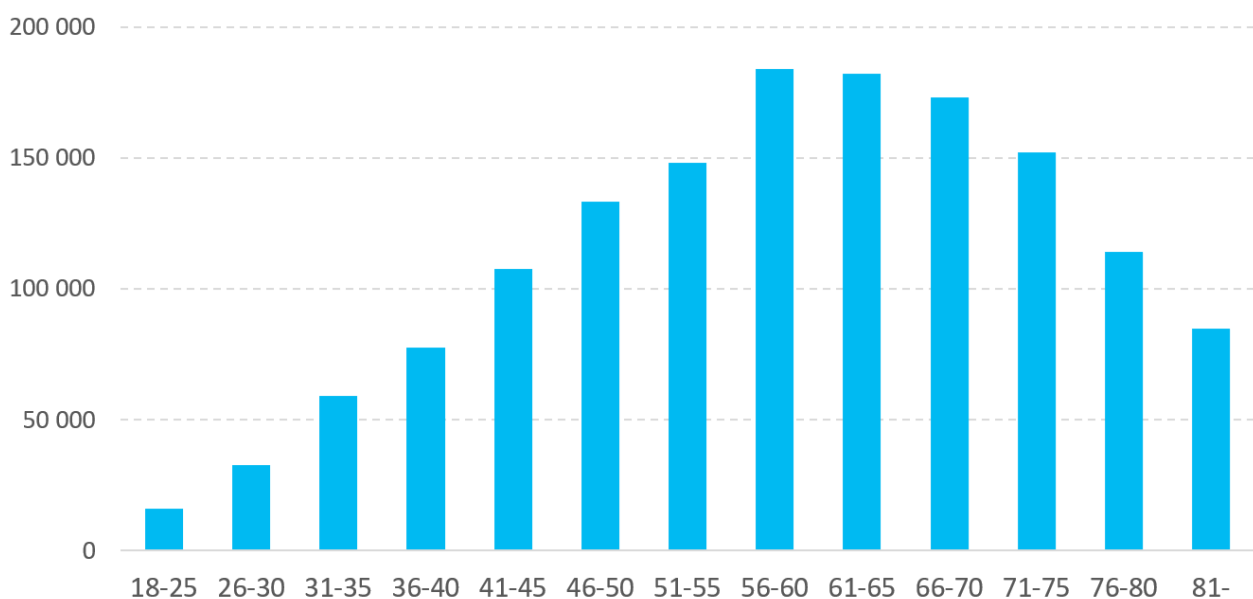
Luvista ja lupamenettelyistä on säädetty ampuma-aseissa. Poliisilta haettava aselupa oikeuttaa luvassa määritellyn ampuma-aseen, aseiden osan ja aseeseen sopivien ammusten ostamiseen, hallintaan ja kuljettamiseen. Aseluvan saamisen edellytyksenä on henkilön sopivuus aseluvan haltijaksi ja aseiden soveltuvuus ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Henkilön soveltuvuuden arviointi on aseturvallisuuden kannalta olennaisinta. Aseiden hallussapitoon soveltumaton henkilö on riski yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle riippumatta siitä, millainen ampuma-ase tällä on hallussa. Tämän vuoksi soveltuvuuteen tulee kiinnittää kaikessa harkinnassa erityistä huomiota ja selvittäminen on tehtävä mahdollisimman tarkoin hyödyntämällä

kaikkia käytettävissä olevia tietolähteitä. Myöskään julkisia lähteitä, kuten esimerkiksi hakijan sosiaalisen median tilejä, ei voi jättää huomiotta. Erityisen tärkeää soveltuvuuden selvittäminen on silloin, kun hakija hakee ensimmäistä aselupaansa.

Metsästys ja ampumaurheilu ovat Suomessa suosittuja harrastuksia. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, että aselupien määrä Suomessa on verrattain suuri. Aseluvan haltijoita on tällä hetkellä noin 460 000. Luvallisten aseiden määrä on puolestaan noin 1,5 miljoonaa. Alueellisesti väestön määrä huomioiden ampumaseita on maakunnista eniten Kainuussa (691 per 1 000 as.) ja Lapissa (568 per 1 000 as.). Molemmissa maakunnissa luvallisia ampumaseita on näin ollen yli kaksinkertainen määrä väestöön suhteutettuna kuin koko maassa keskimäärin (246 per 1 000 as.). Niin sanottuja käsiaseita (pistooli, pienoispistooli, revolveri ja pienoisrevolveri) on yhteensä koko maassa noin 215 000.

Vuonna 2022 poliisi otti pois noin 2 900 laitonta ampumasetta, 170 ilma- ja kaasusetta ja 770 aseensa osaa tai muuta aseena käytettävää esinettä. Luvattomia aseita on myös viety romutettavaksi kasvavia määriä: viime vuosina yli 20 000 kappaletta vuodessa. Valtiolle luovutetaan vuosittain noin 30 000 asetta, joista suunnilleen 20 prosenttia huutokaupataan ja loput hävitetään. Romutukseen menee myös paljon huutokaupassa myymättä jääneitä aseita. Suomessa poliisiin haltuun päätyneet luvattomat tehdastekoiset ampumaset ovat toistaiseksi edelleen suurimmaksi osaksi asuntomurroista rikollisiin käsiin päätyneitä yksityisten kansalaisten urheilu- ja metsästysaseita, pääasiassa eri kaliiperin käsiaseita eli pistooleita ja revolvereita, haulikkoja, kivääreitä, luodikkoja ja pienoiskivääreitä sekä esimerkiksi kuolinpesistä laittomasti vietyjä erilaisia ampumaseita. (Jukarainen, Juutinen & Laitinen 2023a; Leskinen 2024.)

Aseluvat ovat muodostaneet poliisin lupa-asioista reilut viisi prosenttia (Poliisi 2022a.). Uusia aselupia myönnetään vuosittain keskimäärin noin 60 000 kpl. Määrä on pysynyt varsin tasaisena viimeiset vuodet. Merkittävä osuus aseluvan haltijoista on iäkkäitä henkilöitä (ks. kuva 1). On mahdollista, että aselupien määrä vähenee luvanhaltijoiden ikääntymisen myötä, kun samalla metsästäminen ja ampumaurheilu eivät houkuttele entiseen tapaan nuorempia sukupolvia. Reserviläistoiminta toisaalta on kasvussa. Ampumaseluvat ovat pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevia, mutta erityisestä syystä ne voivat olla voimassa vain määräajan. Harrastuksen alkuvaiheessa ensimmäiset käsiaseluvat myönnetään aina määräaikaisina.

Kuva 1. Hallussapito- ja aseluvat iän mukaan (28.11.2023). Lähde: Poliisihallituksen lupahallinnon vastuualue.

3.3. Aseluvan saamisen edellytykset

Ampuma-aselain 43 §:n (724/2019) mukaan ampuma-aseen ja aseosien hankkimiseen ja hallussapitoon on oltava hyväksyttävä käyttötarkoitus. Tällaisena hyväksyttävänä käyttötarkoituksena voidaan pitää esimerkiksi metsästystä, ampumaurheilua tai -harrastusta, asekeräilyä tai työtä, jossa ase on välttämätön.

Lupa voidaan antaa vain sellaiseen aseeseen tai aseosaan, joka ei ole käyttötarkoitukseen nähden tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas. Aseen pitää siis soveltua hyvin siihen käyttötarkoitukseen, mihin lupaa haetaan.

Aselupa voidaan antaa 18 vuotta täyttäneelle. Lupa erityisen vaarallista ampuma-asetta, pistoolia, pienoispistoolia, revolveria ja pienoisrevolveria varten voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Rinnakkaislupa voidaan antaa 15 vuotta täyttäneelle ja erityisen painavasta syystä ampumaurheilua tai -harrastusta varten 18-vuotiaalle henkilölle pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria varten.

Metsästystä ja ampumaurheilua varten myönnettävä aselupa edellyttää *harrastuneisuutta*. Hakijan on esitettävä luotettava selvitys harrastuneisuudestaan. Ampumaurheiluperusteella myönnettävää käsiasetta varten harrastuksen on tullut jatkua vähintään kaksi vuotta ja harrastuskertoja on tullut olla tuona aikana vähintään kymmenen. Tietyissä tapauksissa aseluvan haltijalla on velvollisuus osoittaa ampumaharrastuksen jatkuminen viiden vuoden määräajoin, jotta aselupa pysyy voimassa.

Ampuma-aselain 45 §:n (724/2019) 1 momentin mukaan aselupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseosia. Saman pykälän 4 momentin mukaan aselupa voidaan antaa ampuma-aselain 9 §:n (724/2019) 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettua erityisen vaarallista ampuma-asetta, pistoolia, pienoispistoolia, revolveria ja pienoisrevolveria varten vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Rinnakkaislupa voidaan antaa 15 vuotta täyttäneelle ja erityisen painavasta syystä ampumaurheilua tai -harrastusta varten 18-vuotiaalle henkilölle pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria varten.

Aselupa voidaan antaa sellaiselle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-asetta ja aseosia. Sopivuutta selvitetään muun muassa luvanhakijan haastattelulla, rekisteritarkistuksilla sekä tarvittaessa lääkärinlausunnoilla. Haastattelu on keskeinen työkalu henkilön soveltuvuuden arvioinnissa. Syyllistyminen rikoksiin tai poliisilakiin perustuvat tehtävät voivat olla este aseluvan saamiselle. Luvan saaneiden nuhteettomuutta valvotaan. Luvanhaltijan syyllistyminen rikokseen tai joissakin tapauksissa se, että hänen epäillään syyllistyneen rikokseen, on usein peruste aloittaa voimassaolevaa lupaa koskeva harkinta. (Ks. Poliisi 2022a.)

4. Aselupavalvonta rikosten ja häiriöiden paljastavana toimintana

4.1. Aseluvan haltijoiden valvonta

Poliisin lupahallinnolla on aseisiin liittyvän yhteiskunnallisen riskienhallinnan ja rikosten ennalta estämisen lisäksi paljastava funktio eli tehtävä. Poliisin lupavalvonnalla tarkoitetaan myönnetyn luvan voimassaolon edellytysten seuranta ja seurannan johdosta tehtäviä toimenpiteitä. Lupavalvonnalla poliisi pyrkii varmistautumaan siitä, että luvanhaltija täyttää luvan edellytykset ja noudattaa lupaehtoja luvan myöntämisen jälkeen. Lupavalvonta on näin tärkeä osa sekä rikosten ennalta estämistä, mutta myös lupaehtojen vastaisen toiminnan paljastamista. (Ks. Poliisi 2022a; Jukarainen, Juutinen & Laitinen 2023b; Helminen, Kuusimäki & Rantaeskola 2012.)

Poliisi seuraan aselupien haltijoiden nuhteettomuutta muun muassa rekisterivertailuilla. Jos luvanhaltijoita esiintyy epäilyihin rikoksiin tai hälytystehtäviin liittyvissä ilmoituksissa, voidaan aloittaa peruutusharkinta Poliisihallituksen antaman ohjeistuksen mukaisesti. Poliisissa luotetaan siihen, että nuhteettomuusseurannan ansiosta epäsovivaan käytökseen syyllistyneet saadaan seuloitua pois. Poliisissa kehitetään vertailun tueksi uusia teknisiä apuvälineitä, joiden avulla nuhteettomuusseurantaan saadaan vielä lisää kattavuutta sekä tehokkuutta.

Lainsäädäntö tukee valvontaa. Esimerkiksi aseiden sijainnista saadaan nykyisin entistä parempi tieto, kun 1.3.2024 alkaen aseiden vähintään 30 päivää kestävästä lainaamisesta on tullut ilmoittaa poliisille (asealan elinkeinonharjoittajan on tehtävä ilmoitus vähintään 10 päivää kestävästä lainasta ja lainasta palauttamisesta). Ampuma-aselain 114 §:n mukainen "terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus ja -velvollisuus" johtaa noin tuhannen aseiden lupaperuutuksiin vuosittain.

4.2. Aselupien peruutukset ja varoitukset

Ampuma-aselain 67 §:ssä on kerrottu ne perusteet, joilla ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa ja aseenkäsittelylupa *on peruutettava (1 mom.)* tai *voidaan peruuttaa (2 mom.)*. Aselupia koskevat poliisin seuraamuspäätökset koostuvat peruutuspäätöksistä sekä peruutus- ja haltuunottopäätöksistä, varoituksista, aseisiin kohdistuvista väliaikaista haltuunottopäätöksistä ja näiden päätösten jatkopäätöksistä (Poliisi 2022a). Poliisi on viime vuosina tehnyt keskimäärin noin kuusisataa aseluvan peruutuspäätöstä. Peruutuspäätös tehdään tyyppillisesti silloin, kun ei ole haltuunotettavia aseita (esim. rinnakkaisluvut). Peruutus- ja haltuunottopäätösten lukumäärä on ollut vajaassa viidessä tuhannessa, mutta tänä vuonna lähes seitsemän tuhannen päätöksen määrä todennäköisesti lähenee (taulukko 1). Varoituspäätösten lukumäärä puolestaan on ollut reilussa 150 kahden edellisvuoden aikana. Varoituksen antamisen edellytys on, että ampuma-aselain 67 §:n (729/2019) 2 momentin mukaiset peruuttamisen perusteet ovat olemassa, mutta peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

Taulukko 1. Aselupiin liittyvien päätösten lukumäärät 2019–2023 ja ennuste vuodelle 2024. Lähde: Poliisi 2024 (25.9.2024).

	Vuosi	Peruutuspäätös	Peruutus- ja haltuun- ottopäätös	Varoituspäätös
	2019	649	2 526	368
	2020	684	3 845	314
	2021	575	4 457	320
	2022	584	4 832	168
	2023	602	4 785	153
	2024 (tammi-elokuu)	400	4 296	86
	2024 (arvio koko vuodelle)	616	6 874	87

4.3. Terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus ja -velvollisuus

Lääkärillä on *velvollisuus* salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus (*ampuma-aseilmoitus*) henkilöstä, joka on: todettu mielentilatutkimuksessa, vaarallisuusarviossa tai muussa oikeuspsykiatrisessa tutkimuksessa itselleen tai toiselle vaaralliseksi; tai itsemurhayrityksen vuoksi otettu tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon mielenterveyslain (1116/1990) 8 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella ja lääkäri tahdosta riippumattoman hoidon aikana tehdyn arvion perusteella katsoo hänen olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on *oikeus* salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ampuma-aseilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Vuosittain tehdään noin 300–500 ampuma-aseilmoitusta, joista noin 200–400 koskee luvanhaltijoita. Noin tuhannen aseensa peruutusharkinta tehdään vuosittain.

4.4. Ampuma-aseen ja patruunoiden säilyttäminen sekä luovuttaminen poliisille

Ampuma-aseiden oikeanlainen säilyttäminen on yksi aseturvallisuuden keskeisimmistä seikoista. Ampuma-aseisiin ja tehokkaisiin ilma-aseisiin liittyvä säilyttäminen on säädelty ampuma-aseilain. Huolellisuusvelvoitteen mukaan ampuma-aseen, aseensa osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten haltija on velvollinen pitämään ampuma-aseesta, aseensa osasta, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista sellaista huolta, ettei vaaraa niiden joutumisesta asiattomien haltuun ole.

Aseturvallisuuden kannalta on tärkeää, että luvattomat aseet sekä aseet, joille ei ole enää käyttöä, saadaan pois kierrosta. Luvattomat ampuma-aseet, aseensa osat, patruunat, räjähteet ym. voi luovuttaa poliisille ilman seuraamuksia. Ehtona on, että esineistä ilmoitetaan oma-aloitteisesti poliisille. Poliisi järjestää ajoittain myös erityisiä kampanjoita, niin sanottuja armovuosisikeräyksiä, joiden yhteydessä luvattomia esineitä kerätään tehostetusti. Ilmoitus tulee tehdä poliisille puhelimitse tai sähköisellä lomakkeella. Esineitä ei saa tuoda poliisiasemalle oma-aloitteisesti. Poliisille tehdyt ilmoituksen jälkeen ilmoittajan kanssa sovitaan erikseen, miten luvattomat ampuma-aseet ja muut esineet noudetaan. Suositeltavaa on luovuttaa ampuma-aseet poliisille siinä vaiheessa, kun itse vielä kykenee asian hoitamaan.

4.5. Pysyvästi ampumakelvottomaksi tehdyt aseet

Tilapäisesti toimintakelvottomia aseita pidetään ampuma-aselaisissa tarkoitettuina ampuma-aseina. Deaktivoituna pidetään ampuma-asetta, jos aseeseen osat on muutettu siten, että aseella ampuminen on pysyvästi estetty. Myös deaktivoituja ampuma-aseita pidetään (ilmoituksen varaisina) ampuma-aseina. Ampuma-asetta ei pidetä deaktivoituna, jos se on ilman erityistietoja ja -taitoja muutettavissa ampumakelpoiseksi. (HE 179/2018 vp; Tolvanen & Kallio 2023.)

Heinäkuun 15. päivänä 2024 mennessä kaikki pysyvästi ampumakelvottomaksi tehdyt aseet oli rekisteröitävä eli ilmoitettava poliisille. Rekisteröintivelvoitteen taustalla on aseturvallisuuden parantaminen. Ilmoitusvelvollisia ovat yksityiset henkilöt, yhteisöt, yritykset, säätiöt sekä myös kuolinpesät. Ilmoittamaton ase voi johtaa sakkorangaistukseen. Pysyvästi ampumakelvottomaksi tehtyjä aseita säilytetään kuten vastavia toimintakuntoisia aseita. Vain viimeisimmän säädöksen mukaisesti deaktivoidun aseeseen saa luovuttaa.

4.6. Haasteista lupaharkinnassa ja -valvonnassa

Lupavalvonta on toimivaa ja laadukasta, vaikka työ onkin hidasta. Tällä hetkellä lupavalvonnassa haasteet liittyvät ensisijaisesti tiedustelutiedon käyttöön sekä tiedon jakamiseen suojelupoliisiin (Supo), keskuskospoliisiin (KRP) ja paikallispoliisiin välillä. Tähän liittyy on tunnistettu prosessikehittämisen lisäksi lainsäädännön muutostarpeita. Toinen kehittämisen kohde on sektorirajat ylittävien prosessien hallinta ja erityisesti asiat, jotka pitää hoitaa heti. Tarve on yhä poliisin yhteiselle prosessikuvaukselle ja ohjeistukselle esimerkiksi tilanteisiin, joissa poliisipartion tai rikostutkijan täytyy ymmärtää tehdä lupavalvonnan takia jotakin.

Lupaprosessi ei saa vaarantaa esitutkintaa ja tähän on poliisilaitoksilla olemassa olevat käytännöt ja asia on lupahallinnon vastuualueen näkemyksen mukaan kunnossa. Kehitettävä asia olisi se, että tarvitaan uutta ohjeistusta siitä, mitä tietoaineistoja mitään lupa-asiaa varten täytyy tarkistaa. Tämä ei lupahallinnon vastuualueen mukaan ole ollut aiemmin ongelma eikä olla tunnistettu, että tätä pitäisi listanomaisesti kuvata ja ohjeistaa. Toiminnan laatua koskevat laatuodotukset sekä toisaalta kiristynyt tietosuojalainsäädäntö ovat kuitenkin tuoneet uuden tarpeen: nämä tulee Poliisihallituksen johdolla kuvata yksiselitteisemmin. Työtä ei ole vielä aloitettu, mutta aseasioiden osalta tämä tehdään osana käsikirjan tekoa, joka on tarkoitus laatia poliisilaitosten käyttöön.

Lupavalvontaan tulee välittyä oikea-aikaisesti lupaharkintaan vaikuttavia tietoja, "herätteitä", lupapalvelujen lisäksi valvonta- ja hälytystoiminta-, rikostorjunta- ja liikennesektoreilta tai -yksiköistä (Poliisi 2022a). Poliisiin henkilötietolain 7 §:ssä on mainittu edellytykset, jolloin poliisi saa käsitellä henkilötietoja rikoksen ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi ja 8 §:ssä rikosten ennalta estämiseen tai paljastamiseen liittyvien henkilötietojen sisältö. Lupavalvonnan näkökulmasta poliisin henkilötietolain 14 § henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen lupaharkinnassa ja -valvonnassa on lainsäädännöllinen ongelma, vaikkakin haasteet kulminoituvatkin 7 ja 8 §:iin. Saman lain 13 §:n mukaan henkilötietoja on mahdollista käyttää esimerkiksi poliisin toiminnan suuntaamiseksi sekä myös analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa. Tältä osin lupahallinnossa on laintulkinnallisia haasteita.

Haaste on myös tiedon liikkuminen lupalajirajojen yli ja lisäksi se, miten tieto liikkuu poliisin eri sektoreiden välillä. Tietojen koordinoitu siirtäminen lupavalvontaan on hankalaa. Suurimpia ellei suurin ongelma ovat ne nuoret, joilla on aselupia, mutta ei kuitenkaan rikosrekisteriä, mutta joista Supolla on tietoa ja joihin pitäisi päästä puuttumaan ennalta. Psykiatrisen vankisairaalan vastaavan asiantuntijaylilääkäri ja Turun yliopiston työelämäprofessori *Hannu Lauerma* on Ylen haastattelussa (Ks. Peltonen 2024) todennut, että äärimmäistä väkivallantekoa suunnittelevat ovat tavanomaisesti ”yksinäisiä susia”, jotka harvoin kertovat suunnitelmistaan muille. ”Mitään tunnusmerkkejä ei ole näkyvillä, vaan kaikki tapahtuu asianomaisen omassa mielessä.” Heitä on vaikea jäljittää. Yksi keskeinen tekijä on itsetuhoisuus. Ujoudesta ja kiusaamis-taustasta ei voi päätellä mitään.

5. Ampuma-aseisiin liittyvien rikosten ja häiriöiden selvittäminen

5.1. Ampuma-aserikollisuus

5.1.1. Ampuma-aserikokset

Rikoslain (39/1889, RL) 41 luvun (531/2007) aserikokset jakaantuvat kahteen pääryhmään: ampuma-aseita koskeviin rikoksiin ja muita vaarallisia esineitä koskeviin rikoksiin. Aserikokset ovat puhtaita tekorikoksia. Rangaistavaksi on säädetty esimerkiksi pelkkä aseiden hallussapito ilman siitä aiheutuvaa haitallista seurausta tai edes seurauksen syntymisen vaaraa (Oikeusministeriö 2024a). Ampuma-aserikoksesta on säädetty RL 41:1:ssä (766/2015). RL 41 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan joka ampuma-aselain vastaisesti

1. siirtää tai tuo Suomeen, siirtää Suomesta, kaupallisessa tarkoituksessa vie, kauttakuljettaa tai valmistaa taikka pitää kaupan, hankkii, pitää hallussaan tai luovuttaa ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoita, erityisen vaarallisia ammuksia, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen,
2. kaupallisessa tarkoituksessa korjaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen taikka muuntaa ampuma-aseen tai aseiden osan,
3. lainaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen sille, jolla ei ole oikeutta sen hallussapitoon,
4. kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa poliisin asetietojärjestelmään ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseiden osan yksilöintitiedot, esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan nimi sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi taikka kokonaan tai osittain laiminlyö mainitussa 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista tai ilmoittamisen sijasta pitää niistä tiedostoa, (8.9.2017/624)
5. laiminlyö ampuma-aselain 110 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tarkastuttaa myyntiä varten valmistetut, korjatut, Suomeen siirretyt tai tuodut ampuma-aseet tai patruunat,
6. laiminlyö ampuma-aselain 112 a §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää Suomeen siirretty tai tuotu pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa poliisilaitokselle,
7. laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten taikka
8. tekee väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka poistaa tai muuttaa tällaisen merkinnän taikka sarja- tai tunnistenumeron,

on tuomittava ampuma-aserikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Ampuma-aserikoksen perustekomuoto on aseiden luvaton hallussapito. Käytännössä rikostutkintaan tulevat ampuma-aserikokset ovat yleensä juuri luvattomia hallussapitoja (Tolvanen & Kallio 2023). Ampuma-aserikos voi tulla arvioiduksi törkeänä tekemuotona kolmella perusteella (RL 41 luvun 2 §). Ensimmäinen törkeysperuste on se, että rikoksen kohteena on erityisen vaarallinen ampuma-ase taikka suuri määrä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita tai aseiden osia. Toinen kvalifiointiperuste on huomattavan hyödyn tavoittelu rikoksella. Laiton asekauppa on vaarallinen ilmiö senkin takia, että laittomasti myytyjä aseita

käytetään tyypillisesti vakavien rikosten tekemiseen. Kolmas peruste liittyy järjestäytyneeseen toimintaan. Ampuma-aserikos on törkeä, jos rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Teon tulee rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden edellyttämällä tavalla olla aina myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Jos ampuma-aserikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, tekoa pidetään lievänä ampuma-aserikkosena (RL 41:3). Kokonaisarviointissa otetaan lain mukaan huomioon rikoksen kohteena olleiden esineiden laatu tai määrä ja muut rikokseen liittyvät seikat. Lievänä ampuma-aserikkosena voi tulla arvioitavaksi esimerkiksi muutamien aseiden osien tai muutamien kymmenien patruunoiden taikka erityisen vaarallisten ammusten luvaton hallussapito tai vastaava teko. (Tolvanen & Kallio 2023.)

Ampuma-aserikkomuksesta säädetään ampuma-aselain 103 §:ssä (89/2020). Rikkomuksena tulevat rangaistuiksi erinäiset ilmoitus- ja esittämisvelvollisuuden rikkomiset. Rikkomuksena tulee rangaistavaksi myös se, että aseluvan haltija säilyttää ampuma-asetta tai aseiden osaa taikka kantaa tai kuljettaa ampuma-asetta ampuma-aselain vastaisesti. Myös hankitun aseiden yksilöintitietojen ilmoittamatta jättäminen poliisille laissa säädettyssä määräajassa rangaistaan rikkomuksena. Rikkomuksesta voidaan tuomita myös se, joka laiminlyö velvollisuuden esittää deaktivoitu ampuma-ase, pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa poliisille. (Ks. Tolvanen & Kallio 2023.)

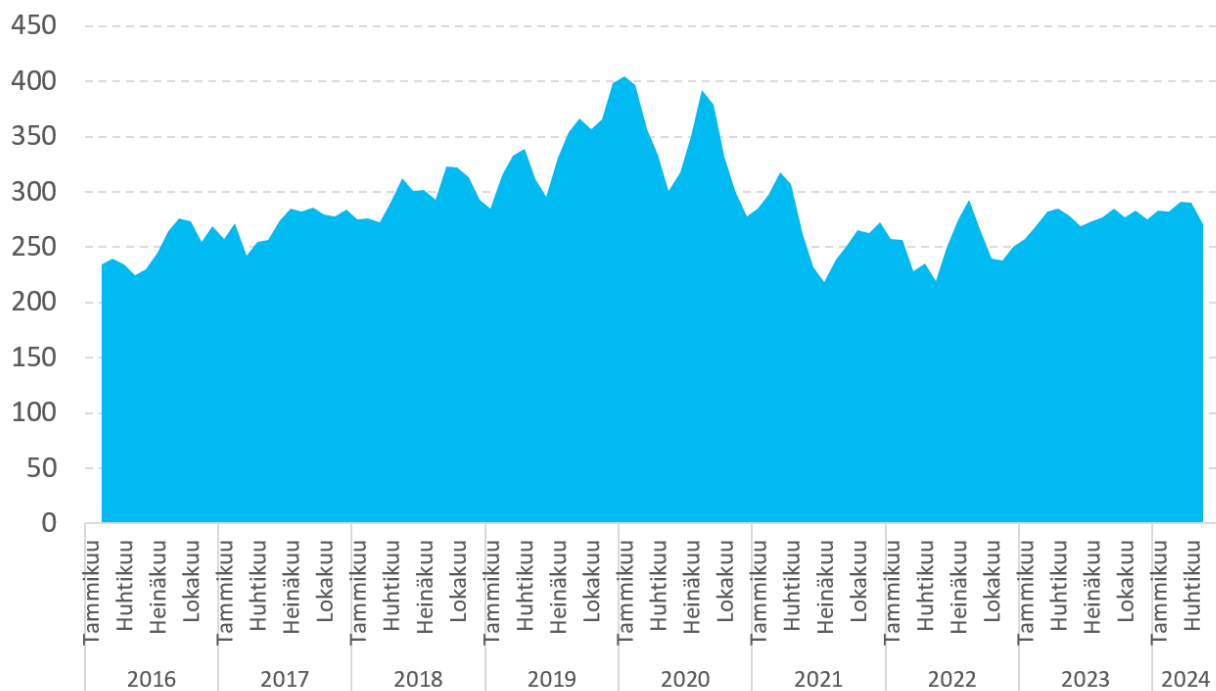
Ampuma-aserikkollisuuden merkitys on viime vuosina korostunut, kun luvattomia aseita on tavattu esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuden kytköksissä olevien henkilöiden hallussa julkisilla paikoilla ja ajoneuvoissa. Ampuma-aserikkosten määrä on muutaman viime vuoden ajan säilynyt Suomessa melko vakaana, joskin merkittävän korkealla tasolla verrattuna 2010-luvun alkuvuosien huomattavasti pienempään kokonaismäärään. Ampuma-aserikkosten määrän kasvun taustalla ovat osittain lainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Erityisesti törkeiden ampuma-aserikkosten lisääntymiseen on vaikuttanut myös järjestäytyneessä rikollisuudessa tapahtuneet huomattavat muutokset, kuten poliisin tunnistamien järjestäytyneiden rikollisryhmien ja niihin liittyvien henkilöiden määrän suuri kasvu Suomessa. (Järvinen, Alanko & Piispa 2024; Leskinen 2024.)

Ampuma-aserikkollisuuden arvioidaan olevan pääosin piilorikollisuutta. Poliisin tietoon tulleiden ampuma-aserikkosten lukumäärä voi vuosittain vaihdella suurestikin, koska suurin osa kaikista ampuma-aserikkoksista paljastuu muiden poliisitehtävien, useimmiten liikennevalvonta- ja hälytystehtävien yhteydessä, tai poliisin ja muiden lainvalvontaviranomaisten muun rikostutkinnan – paljolti huumausaine- ja väkivaltarikostutkinnan yhteydessä. Poliisin ajoneuvoihin suorittamien paikanetsintöjen jälkeen tehdyissä kotietsinnöissä on usein löydetty lisää luvattomia ampuma-aseita patruunoineen. Lisäksi toisinaan on löydetty aseversaita, joissa muun muassa luvattomia kaasusäiliö- ja merkinantoaseita on voitu muuttaa luotipatruunaa ampuviksi ampuma-aseiksi. (Leskinen 2024.)

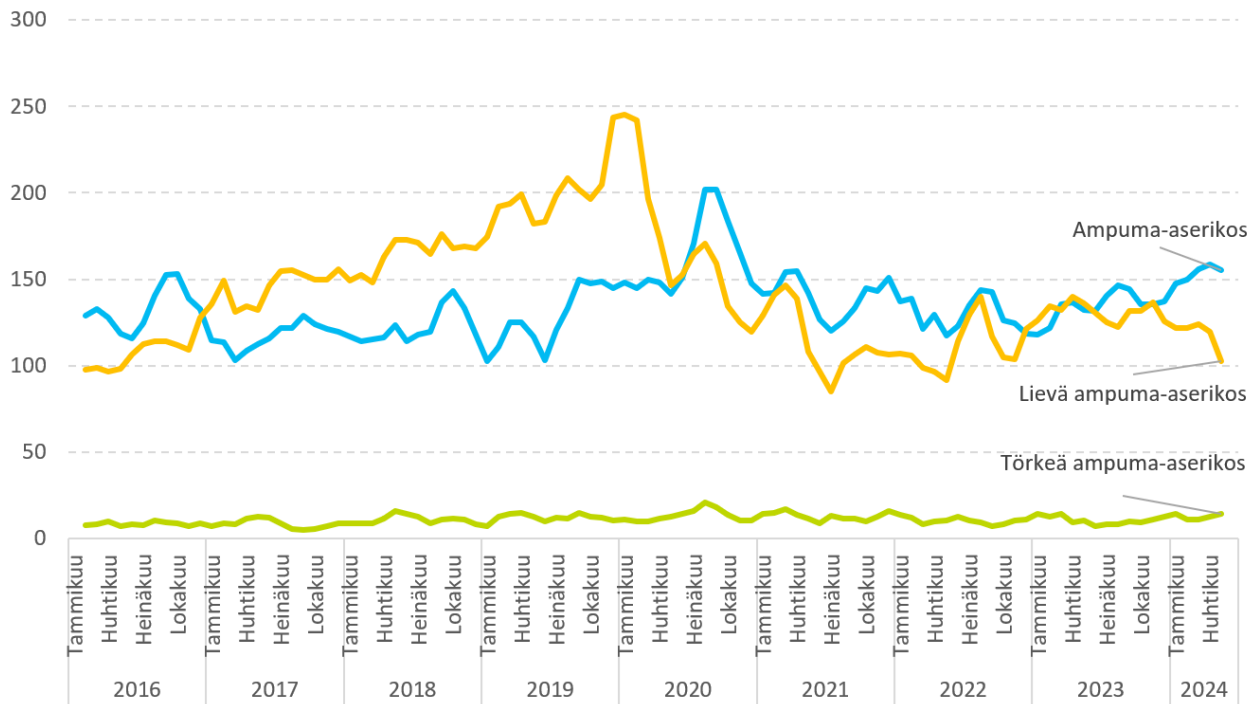
Yleisesti aseelliset väkivaltaiset tapahtumat voivat kuulua monen rikosnimikkeen alle. Väkivaltaa voidaan tutkia esimerkiksi murhana tai sen yrityksenä, pahoinpitelyrikoksena, ampuma-aserikkosena, laittomana uhkauksena tai ryöstörikoksena. Kuten RL 41 luvun 1 § osoittaa, ampuma-aserikkosten kohdalla jopa saman rikosnimikkeen alle mahtuu ja siten myös tilastoituu varsin erityyppisiä tekoja. Tilastoista ei käy ilmi, liittyykö rikos esimerkiksi kuolinpesän haltuun päätyneiden vainajan luvallisten aseiden ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin vai järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvän henkilön hallusta yleisellä paikalla löytyneeseen luvattomaan ladattuun pistooliin tai muuhun ampuma-aseeseen. KRP:n mukaan ampuma-aserikkoksista noin neljännes liittynyt vakavaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Noin viidesosassa

tapauksista vakavaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvään ampuma-aserikokseen liittyy myös väkivaltarikos. Tiedot perustuvat vuosien 2020–2022 perusmuotoisiin ja törkeisiin ampuma-aserikoksiin liittyviin rikosilmoituksiin, joita KRP:ssä tutkittiin. (Ks. Leskinen 2024; Granath 2022a.)

Ampuma-aseiden kriminalisoinneissa on noudatettu rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua kolmijako: perustekomuoto, törkeä tekomuoto ja lievä tekomuoto (Tolvanen & Kallio 2023). Tilastokeskuksen tilastojen (Tilastokeskus 2024b) perusteella ampuma-aserikosten kokonaismäärässä on havaittavissa pidemmän aikavälin kasvavaa kehitystä, joka on alkanut muutama vuosi sitten (kuva 2). Määrät ovat tosin vuoden 2024 alkupuolella olleet alhaisemmalla tasolla kuin vielä vuoden 2021 alussa. Kasvu vaikuttaa liittyvän erityisesti perustekomuotoisten ampuma-aserikosten lisääntymiseen (kuva 3). Lievät ampuma-aserikokset ovat olleet jokseenkin samalla tasolla viimeisen kahden vuoden ajan. Törkeissä ampuma-aserikoksissa ei ole havaittavissa tapahtuneen juurikaan muutoksia viimeisten vuosien aikana.

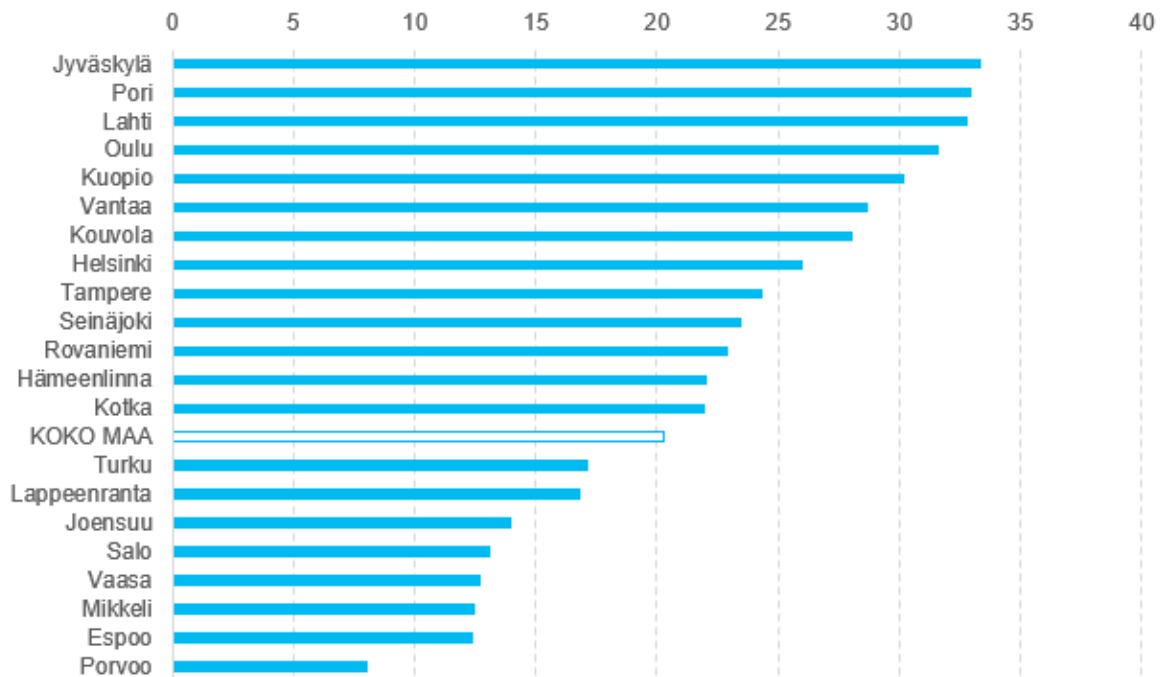
Kuva 2. Viranomaisten tietoon tulleet ampuma-aserikokset yhteensä 1/2016–6/2024, 3 kk liukuva keskiarvo. Lähde: Tilastokeskus 2024b.

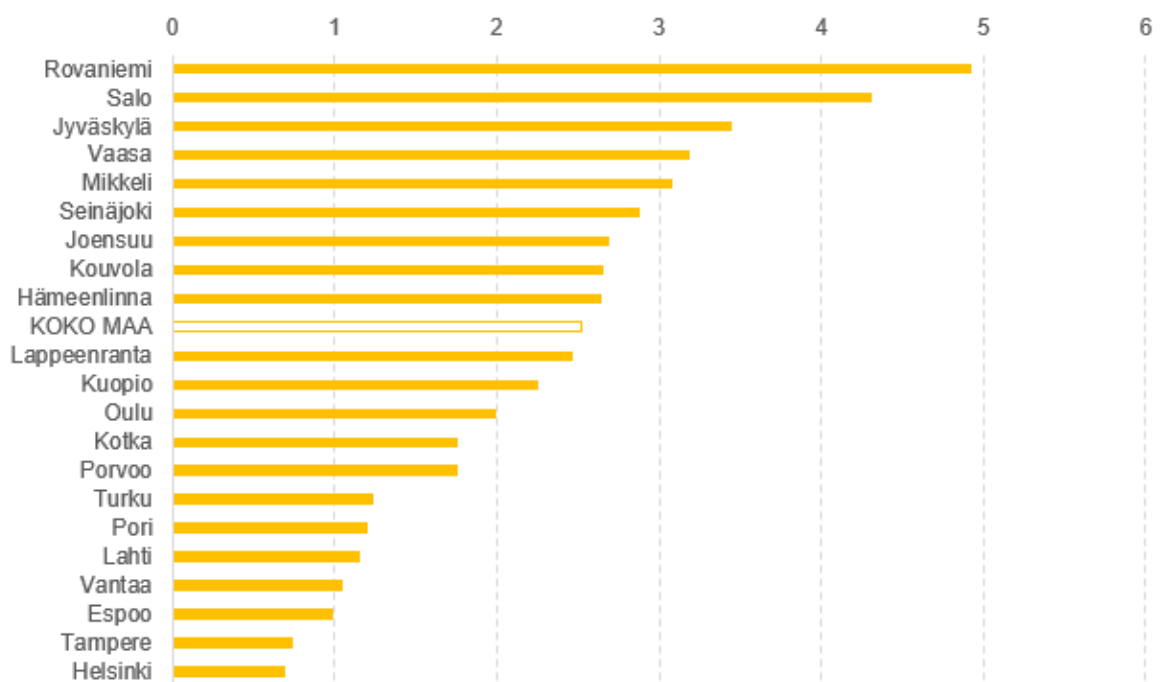
Kuva 3. Viranomaisten tietoon tulleiden ampuma-aserikosten eri tekomuodot 1/2016–6/2024, 3 kk liukuva keskiarvo. Lähde: Tilastokeskus 2024b.

Kun kolmen ja puolen vuoden (vuoden 2021 alusta alkaen vuoden 2024 kesäkuuhun) ampuma-aserikokset ja ampuma-aserikkomusten määrät suhteutetaan Suomen suurimpien (väh. 50 000 as.) kuntien väkilukuun 10 000 asukasta kohden, eniten ampuma-aserikoksia on tullut ilmi Jyväskylässä, Porissa ja Lahdessa (kuva 4a), ampuma-aserikkomuksia vastaavasti Rovaniemellä, Salossa ja Jyväskylässä (kuva 4b). Nimenomaan Jyväskylä erottuu kuntana, jossa sekä rikoksia että rikkomuksia on esiintynyt verrattain paljon. Espoo puolestaan näyttäyty kaupunkivertailussa sijoittuvan toiseen ääripäähän.

a) Ampuma-aserikokset

b) Ampuma-aserikkomukset

Kuva 4. a) Ampuma-aserikokset (sis. eri tekemuodot) ja b) ampuma-aserikkomukset vähintään 50 000 asukkaan kunnissa 10 000 asukasta kohden ajanjaksolla 1/2021–6/2024. Lähde: Poliisi 2024 (16.9.2024); Tilastokeskus 2024b.

5.1.2. *Ampuma-aserikokset paikanetsinnän, kotietsinnän ja väkivaltatehtävien yhteydessä*

Itä-Suomen yliopiston poliisioikeuden dosentti *Henri Rikanderin* mukaan poliisi tavoittaa lähes päivittäin erilaisia ampuma-aseita ajoneuvojen pysäytysten yhteydessä tai kotietsinnöissä. Rikander onkin todennut

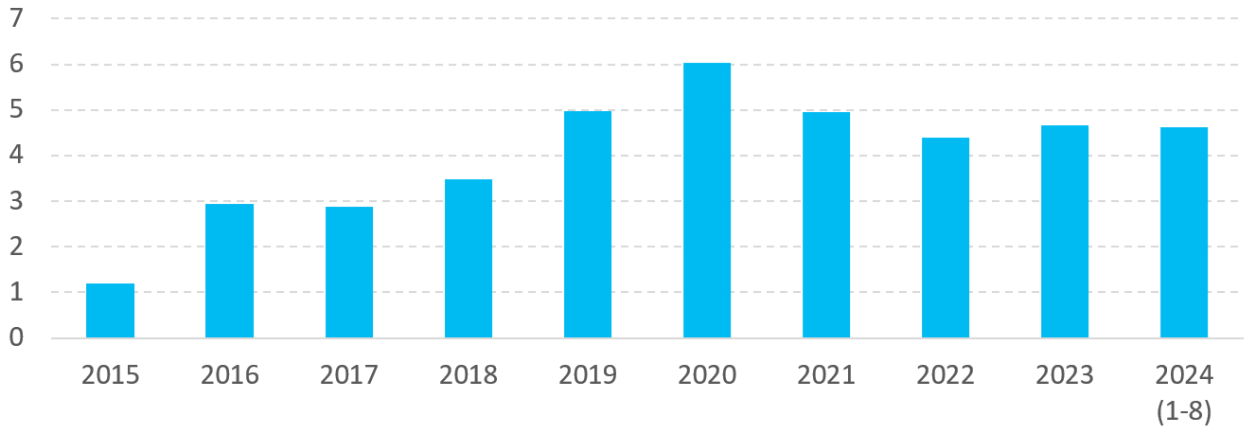
LinkedIn-päivityksessään, että jos poliisi saisi enemmän resurssia liikennevalvontaan, myös siten luvattomia aseita saataisiin pois markkinoilta. Poliisi kohtaa esimerkiksi kesämökeiltä ja asekeräilijöiltä varastettuja tai aseseipiltä ostettuja aseita sekä myös luvattomilta markkinoilta peräisin olevia laittomia aseita. Laittomia aseita on aina ollut paljon – ja saatavilla. Poliisin tulisi tulevaisuudessa kehittää kykyä sen selvittämisessä, mistä luvattomat aseet ovat peräisin. (Ks. Horppu 2024; Rikander 2024.)

Tässä alaluvussa tarkasteltavat tiedot on poliisin tehtävämäärätietoja lukuun ottamatta haettu poliisin rikosilmoitusjärjestelmän hakupalvelun kautta. Poliisilla on vuosina 2021–2023 ollut keskimäärin noin 7 800 oma-aloitteista liikennejuopumustehtävää (241-tehtävää) vuosittain. Näillä tehtävillä joudutaan aika ajoin tekemään paikanetsintä esimerkiksi mahdollisten huumausaineiden löytämiseksi. Samalla on mahdollista myös löytää laittomia aseita, patruunoita ym. kiellettyjä esineitä. Poliisi on rikosilmoitusten selostusosioiden poliisisasiain tietojärjestelmä Patjaan kirjannut noin viisisataa kertaa vuosittain maininnan paikanetsinnästä silloin, kun asianimikkeenä on ollut sekä jokin ampuma-aserikos että joko rattijuopumus tai törkeä rattijuopumus. Kun nämä määrät suhteutetaan liikennejuopumustehtäviin (per 100 oma-aloitteista 241-tehtävää), saadaan arvio, että viime vuosien aikana noin 4,5 prosentissa ko. tehtäviä on paikanetsinnän yhteydessä löydetty ajoneuvosta ase tms., joka antaa syyn epäillä ampuma-aserikosta rattijuopumusrikoksen lisäksi (kuva 5a).

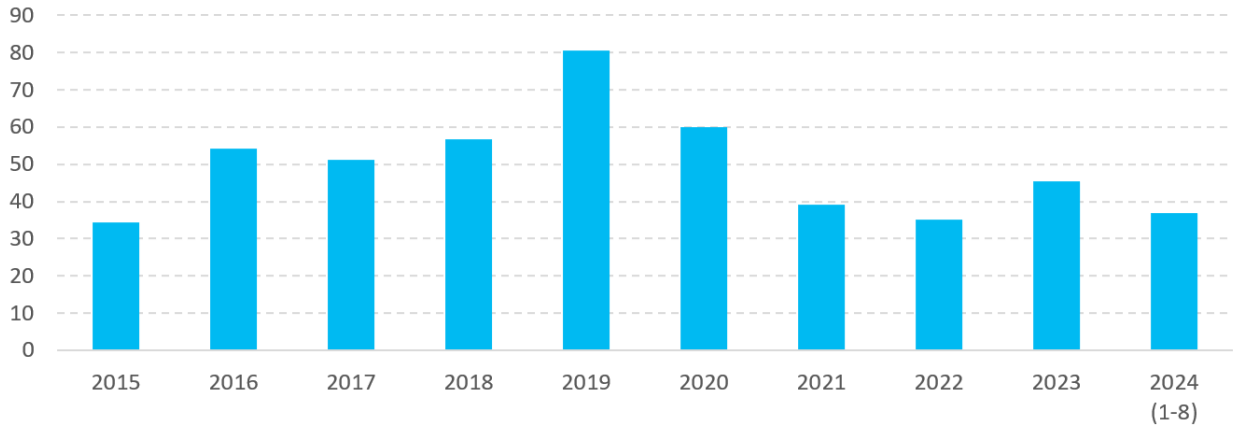
Samoina vuosina 2021–2023 poliisilla on ollut vuosittain vajaa 900 sellaista huumausainerikostehtävää (07-tehtävät), jolla on suoritettu kotietsintä. Kun rikosilmoitukset, joissa on asianimikkeenä ollut jokin ampuma-aserikos ja joko perusmuotoinen tai törkeä huumausainerikos, suhteutetaan tällaisiin tehtäviin (per 100 07-tehtävää), arviolta noin 40 prosentissa kotietsintöjä on löydetty ase tms. (kuva 5b). Suhde on pienentynyt vuoden 2020 jälkeen.

Poliisilla on viime vuosina ollut keskimäärin noin 55 000 väkivaltatehtävää (01–03). Kun rikosilmoitukset, joissa on asianimikkeenä ollut jokin ampuma-aserikos ja jokin väkivaltarikos tai sellaisen yritys (pahoinpitelyt, ryöstöt ja tahalliset henkirikokset), suhteutetaan tällaisiin tehtäviin (per 100 01–03-tehtävää), arviolta noin 2,5 prosentissa tehtäviä on löydetty ase tms. (kuva 5c). Suhde on kasvanut pidemmällä aikavälillä ollen välillä poikkeuksellisenkin korkealla vuosina 2020–2021.

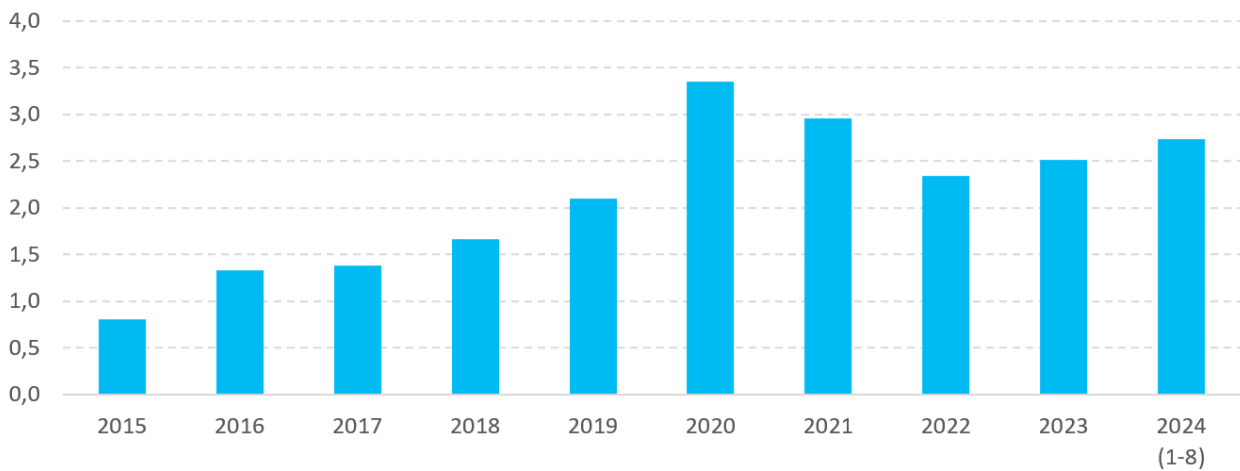
a) Ampuma-aserikokset yhdessä rattijuopumusrikosten ja paikanetsintämainintojen kanssa / 100 oma-aloitteista liikennejuopumustehtävää

b) Ampuma-aserikokset yhdessä huumausainerikosten kanssa / 100 huumausainerikostehtävää, jolla tehty kotiestintä

c) Ampuma-aserikokset yhdessä väkivaltarikosten kanssa / 100 väkivaltatehtävää

Kuva 5. a) Ampuma-aserikokset yhdessä rattijuopumusrikosten ja paikanetsintämainintojen kanssa / 100 oma-aloitteista liikennejuopumustehtävää (241 Juopumus liikenteessä), b) Ampuma-aserikokset yhdessä huumausainerikosten kanssa per 100 huumausainerikostehtävää (07), jolla tehty kotiestintä (895 Muu toimenpide: suoritettu kotiestintä) ja c) Ampuma-aserikokset yhdessä väkivaltarikosten kanssa per 100 väkivaltatehtävää (01 Henkirikos; 02 Ryöstö; 03 Pahoinpity, tappelu). Lähde: Poliisi 2024 (26.9.2024).

5.1.3. Ampuma-aserikosten rangaistuskäytäntöä

Perusmuotoisen ampuma-aserikoksen rangaistusasteikko ulottuu sakkorangaistuksesta kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Ampuma-aserikoksen törkeässä tekemuodossa jo lähtökohta, minimirangaistus, on vankeus, jota ko. rikoksesta voidaan tuomita neljästä kuukaudesta neljän vuoteen. Lievästä ampuma-aserikoksesta voidaan lain mukaan tuomita ainoastaan sakkorangaistus.

Helsingin poliisilaitoksen entinen poliisikomentaja *Lasse Aapio* on podcast-haastattelussa huomauttanut, että Suomessa rangaistukset luvattomien ampuma-aseiden hallussapidosta ovat melko kesyjä muihin maihin verrattuna. Suomessa tuomio voi käytännössä olla sakkorangaistus tai muutaman kuukauden vankeus ehdollisena, kun Englannissa tuomio saattaa olla vuosien vankilatuomio. (Ks. Alanne 2024.)

Oikeuskäytännössä perusmuotoisista ampuma-aserikoksista on tuomittu sakkoa reilussa puolessa (56 %) tapauksista. Mediaanisakkorangaistus on noin 35–50 päiväsakkoa. On todettu, että rangaistuksen mittaamisessa merkitystä lienee aseiden vaarallisuuden lisäksi aseiden hallussapidon tarkoitusperillä. Taskuaseen tai rakenteeltaan muunnellun aseiden luvaton hallussapito lienee ankarammin rangaistavaa kuin esimerkiksi metsästyskäyttöön tarkoitettujen aseiden luvaton hallussapito. Aseen liittyminen rikolliseen toimintaan tai tarkoitusperiin on teon moitittavuutta ja vaarallisuutta korostava seikka ja sellaisena peruste tuomita tavanomaista ankarampi rangaistus. (Ks. Koskenniemi 2024; Leikas 2019.)

Törkeistä ampuma-aserikoksista puolestaan on tuomittu keskimäärin (mediaaniarvoltaan) vankeutta 6–8 kuukautta. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä KKO 2024:10 on todettu, että törkeänä ampuma-aserikoksena voi tulla arvioitavaksi moitittavuudeltaan hyvin erilaisia tekoja ja että rangaistuksen mittaamisperusteiden kannalta merkitystä on rikoksen kohteena olevan ampuma-aseen tai aseiden osan vaarallisuuden lisäksi erityisesti sillä, minkälaista teon vahingollisuutta ja vaarallisuutta sekä tekijän syyllisyyttä rikoksen tekotapa muuten osoittaa. Laiton asekauppa on ampuma-aserikosten vaarallisimpia ja vahingollisimpia tekotapoja. (Ks. Koskenniemi 2024; Leikas 2019.)

5.1.4. Ampuma-aserikokset Ruotsissa

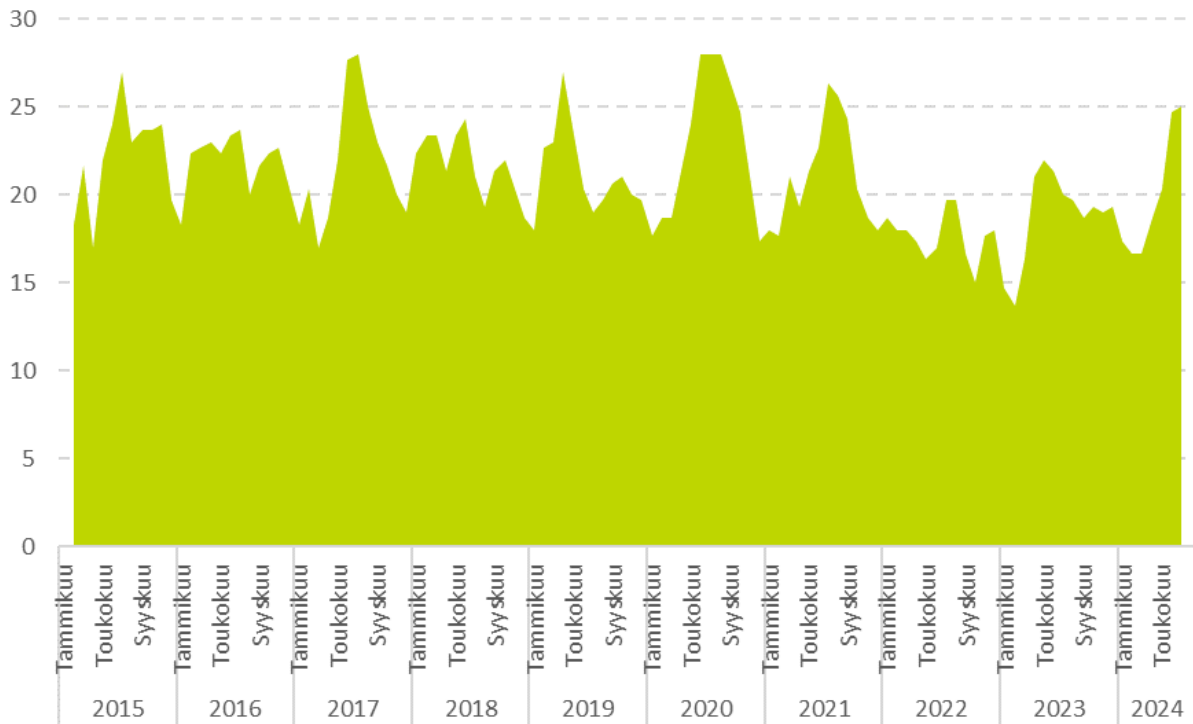
Vuonna 2023 Ruotsissa todettiin 121 väkivaltaista kuolemantapausta, joista 53 eli noin 44 prosentissa käytettiin ampuma-asetta tekovälineenä. Vuosien 2014–2023 aikana tapausmäärät ovat vaihdelleet 87 ja 124 välillä. Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto BRÅn mukaan Euroopassa kuolettava väkivalta vähentynyt 2000-luvun aikana. Voimakkainta väheneminen on ollut mm. juuri Suomessa sekä Keski-Euroopassa ja Baltiassa, jossa lähtötaso oli vuosituhaten alussa korkea. Maiden väliset erot ovat sittemmin näin tasoittuneet. Eurooppalaisesta näkökulmasta Ruotsin kehitys vuoden 2013 jälkeen näyttää siltä, että monin tavoin poikkeuksellisesti. (Hradilova Selin 2021; BRÅ 2024a.)

Ruotsissa on poliisin (Polisen 2024b) tietojen mukaan vuoden 2024 tammi-kesäkuun aikana tapahtunut 137 ampumistapausta, joissa on menehtynyt 19 henkilöä. Ampumisten määrä oli suurimmillaan vuonna 2022, jolloin todettiin 391 ampumista ja 62 kuolemaa. Kuolleiden määrä suhteessa ampumistapauksiin on Ruotsissa hivenen kasvanut vuoden 2021 jälkeen.

Vuonna 2023 Ruotsissa poliisin tietoon tuli lähes 9 500 ampuma-aserikosta (anmälda brott mot vapenlagen) (BRÅ 2024b). Suomessa vastaavasti noin 3 400. Ruotsissa rikosten määrä on kasvanut tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2014 ampuma-aserikoksia kirjattiin vielä noin 5 200 vuodessa. Rikoksista epäillyistä molemmissa maissa naisia oli vuonna 2023 noin 11–12 prosenttia.

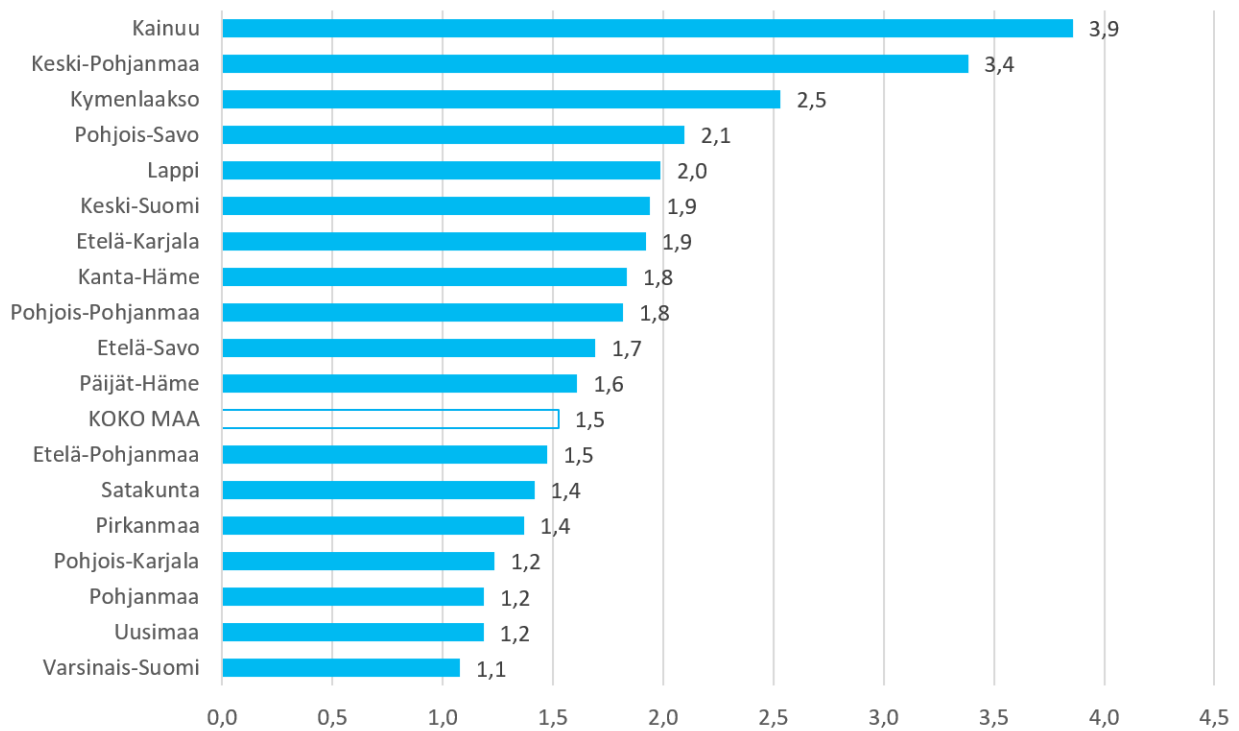
5.2. Ampumiseen liittyvät poliisin hälytystehtävät

Vuoden 2024 tammi-elokuussa poliisilla oli 164 ampumiseen liittyvää 031-tehtävää, mikä on 12 prosenttia enemmän kuin vuonna 2023 vastaavaan aikaan (146 tehtävää). Vuosina 2015–2021 poliisilla oli 031-tehtäviä keskimäärin vuosittain noin 261, kun niitä vuonna 2022 oli 215 ja vuonna 2023 yhteensä 223. Tyypillisimmin kyseiset tehtävät ovat painottuneet kesä-heinäkuulle, vaikkakin kuukausittaiset erot ovat tavallisesti melko pieniä. Kuukausittaiset tehtävämäärät ovat pysyneet melko vakiotasolla vuodesta 2015 lähtien (kuva 6).

Kuva 6. Poliisin tehtävät (031 Pahoinpitely, tappelu: ampuminen) 1/2015–8/2024, 3 kk liukuva keskiarvo. Lähde: Poliisi 2024 (16.9.2024).

Alueellisesti maakunnittain analysoituna tehtäviä on viime vuosien aikana ollut eniten Kainuussa (3,9), Keski-Pohjanmaalla (3,4) sekä Kymenlaaksossa (2,5), kun tehtävämäärät suhteutetaan väestöön 10 000 asukasta kohti (kuva 7). Uudellamaalla vuonna 2024 tammi-elokuun aikana poliisilla oli lukumääräisesti 53 ampumiseen liittyvää tehtävää, kun vuosien 2021–2023 tammi-elokuun keskiarvo oli 33 eli kasvua on ollut siihen nähden noin 60 prosenttia.

Kuva 7. Poliisin tehtävät (031 Pahoinpitely, tappelu: ampuminen) maakunnittain 10 000 as. kohden 1/2021–8/2024 yhteensä. Lähde: Poliisi 2024 (16.9.2024); Tilastokeskus 2024b.

5.3. Ampuma-aseella tehdyt rikokset

Poliisi on tilastojen perusteella kirjannut vuosittain (2022 & 2023) noin tuhat kertaa ampuma-aseen päätehtäväksi rikokseen, kun kaikki rikoslakirikokset otetaan huomioon. Määrä saattaa kasvaa tuosta jonkin verran tänä vuonna vuoden loppuun mennessä. Kolmasosa (33 %) tapauksista on kirjattu yksistään Uudenmaan alueella. Laiton uhkaus ja ampuma-aserikos ovat olleet yleisimmät rikokset (jutun vakavin rikosnimike), jotka on kirjattu rikosilmoitukseen tehdyksi ampuma-aseella Suomessa vuoden 2022 alun ja vuoden 2024 elokuun välisenä aikana. Kyseiset rikosnimikkeet kattavat lähes puolet (48 %) kaikista rikosnimikkeistä.

Kun tarkastellaan tarkemmin vakavia väkivaltarikoksia (törkeä ryöstö ja sen yritys, murha ja sen yritys, tappo ja sen yritys sekä törkeä pahoinpitely ja sen yritys), viimeisen reilun kahden ja puolen vuoden aikana reiluun 140 juttuun, jossa on ollut kyse vakavasta väkivaltarikoksesta, päätehtäväksi on kirjattu "ampuma-aseella". Kaikista väkivaltarikosjutuista kyse on noin viidestä prosentista. Suhteellisesti useimmin päätehtäväksi on luokiteltu ampuma-aseella tekeminen murhissa ja niiden yrityksissä (taulukko 2). Luvut osoittavat suuntaa antavasti, että vakavissa väkivaltarikoksissa lopulta vain harvassa tekovälineenä on ampuma-ase (eli päätehtäväksi on merkitty "ampuma-aseella").

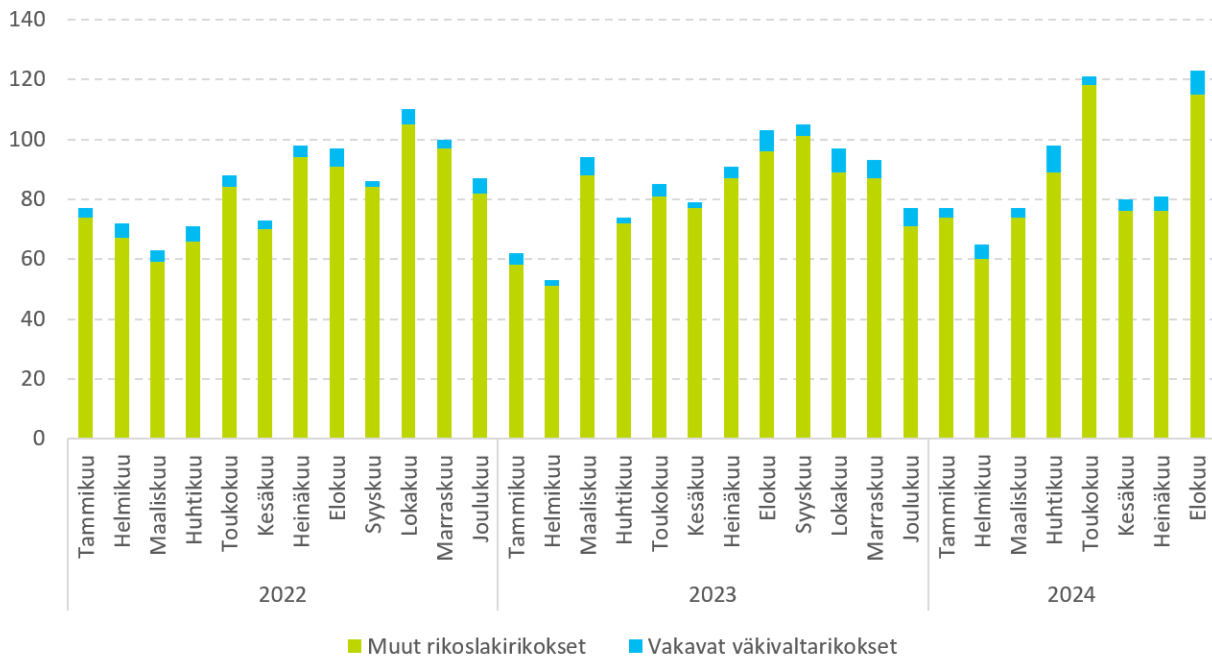
Taulukko 2. "Ampuma-aseella"-luokitusten lukumäärä ja tekotavan prosenttiosuus kaikista jutuista vakavissa väkivaltarikoksissa rikosnimikkeittäin 1/2022–8/2024. Lähde: Poliisi 2024 (24.9.2024).

Rikosnimike	N	%
Murha	6	18,8
Murhan yritys	3	13,6
Törkeän ryöstön yritys	17	12,0
Törkeä ryöstö	66	11,8
Tapon yritys	16	5,1
Tappo	3	3,2
Törkeä pahoinpitely	30	1,9
Törkeän pahoinpitelyn yritys	3	1,2
Yhteensä	144	4,8

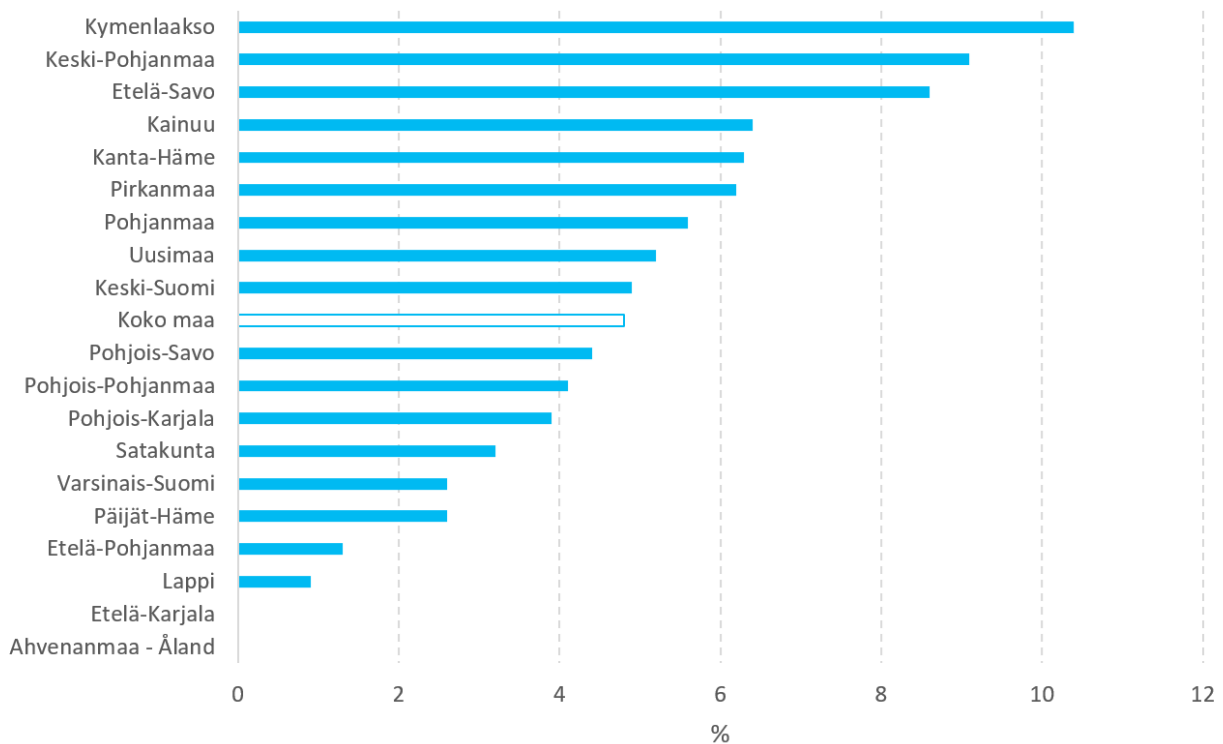
Lain mukaan pahoinpitelyn ja ryöstön tekee lain mukaan törkeäksi se, jos niissä esimerkiksi käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL 21 luvun 6 § ja 31 luvun 2 §). Ampuma-aseeseen rinnastettavia hengenvaarallisia välineitä on katsottu lain esitöissä olevan esimerkiksi erilaiset pommit, myrkylliset tai tukahduttavat kaasupanokset ja räjähteet (HE 66/1988 vp). Pahoinpitely ei kvalifioitu törkeäksi pelkästään ampuma-aseen esilläololla tilanteessa, vaan se edellyttää ampuma-aseen käyttöä pahoinpitelyssä nimenomaisesti ampuma-aseena. Vaikka pahoinpitelyn pitää törkeäksi katsottaessa olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, myös ampuma-aseella tehtynä, käytännössä ampuma-aseen käyttö jo sinällään pääsääntöisesti kvalifioi teon törkeäksi. (Niiniviita 2012.)

Kuvassa 8 on esitetty kuukausittaiset lukumäärät sellaisista vakavista väkivaltarikoksista ja muista väkivaltarikoksista, jotka on merkitty ampuma-aseella tehdyiksi. Kaikkein suurimmat määrät ampuma-aseella tehdyiksi kirjattuja vakavia väkivaltarikoksia on ollut kuluvan vuoden huhtikuussa ja elokuussa sekä vuoden 2023 lokakuussa. Kaikki rikoslakirikokset huomioiden eniten kirjauksia on tehty vuoden 2024 elokuussa ja toukokuussa sekä vuoden 2022 lokakuussa. Vakavien väkivaltarikosten osalta kuukausittaiset lukumäärät ovat tyypillisesti olleen noin viidessä tapauksessa, kun muiden rikoslakirikosten osalta yhteensä keskimäärin noin 90. Kuva ilmentää sitä, kuinka ampuma-aseella tehdyistä rikoksista loppujen lopuksi pieni osa on vakavia väkivaltarikoksia.

Koko maassa noin 4,8 prosentissa jutuista vakava väkivaltarikos on tehty ampuma-aseella. Maakunnittain erottuvat Kymenlaakso, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Savo, joissa on selvästi tehty vakavista väkivaltarikoksista enemmän ampuma-aseella kuin muualla maassa (kuva 9).

Kuva 8. Ampuma-aseella tehdyiksi kirjatut vakavat väkivaltarikokset ja muut rikoslakirikokset kuukausittain 1/2022–8/2024. Lähde: Poliisi 2024 (24.9.2024).

Kuva 9. Ampuma-aseella tehtyjen rikosten (juttujen) osuus (%) kaikista vakavista väkivaltarikosjutuista maakunnittain 1/2022–8/2024. Lähde: Poliisi 2024 (24.9.2024).

5.4. Ampuma-aseiden maahantuonti sekä kautta- ja salakuljetus

Ampuma-aselain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan esimerkiksi ampuma-aseiden, aseiden osien ja patruunoiden tuonti Suomeen ja hallussapito on lähtökohtaisesti luvanvaraista. Maahantuonti ja hallussapito edellyttävät Suomen viranomaisen myöntämää lupaa, kuten hallussapidon osalta ampuma-aselain 42 §:n 1 momentissa (724/2019) säädettyä aselupaa, eikä toisen valtion myöntämä lupa oikeuta aseiden tuomista Suomeen tai hallussapitoa täällä. Ampuma-aseiden ja vaarallisten esineiden luvaton maahantuonti paljastuu yleensä raja- tai tullitarkastuksessa. Lisäksi on pitkälti sattumanvaraista, milloin maahan saapuva henkilö joutuu tarkempaan raja- tai tullitarkastukseen, jossa ampuma-ase tai vaarallinen esine löydetään. Ampuma-aserikoksessa ja vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisessa tunnusmerkistön katsotaan täyttyvän jo siinä vaiheessa, kun tekijä ylittää valtakunnan maa- tai aluemeren ulkorajan. (Ks. Kallio 2023.)

Ampuma-aserikoksen tunnusmerkistön katsotaan täyttävän "hankkia/pitää hallussaan"-tekotavan osalta silloin, kun ampuma-ase tilataan internetin välityksellä ja paketti on lähtenyt matkaan. Ampuma-aseiden luvaton hallussapito on ampuma-aserikoksen perustekomuoto ja lähtökohtana on, että tilanteissa, joissa muita tekoja ei pystytä selvästi määrittelemään, teko on joka tapauksessa pidettävä luvattoman hallussapitona. (Kallio 2023.)

RL 41 luvun 1 §:n 1 momentti sisältää maahantuontia koskevan tekoajan lisäksi myös ilman lupaa tapahtuvan ampuma-aseiden siirron Suomeen, siirtämisen Suomesta, kauttakuljetuksen ja hallussapidon. Kauttakuljetuksella tarkoitetaan tilanteita, jossa aseet kuljetetaan kolmannesta maasta Suomen kautta muuhun kuin EU:n jäsenvaltioon. Kauttakuljetuksen käsite sisältää myös sellaiset teot, jossa aseet esimerkiksi ovat vain hetkellisesti Suomessa sijaitsevan vapaavaraston alueella. Kauttakuljetusta koskeva teko koskee vain kaupallista kauttakuljetusta, vaikka RL 41 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan sanamuodosta voi saada toisenlaisen käsityksen. (Kallio 2023; Lappi-Seppälä & Helenius 2022; HE 183/1997 vp.)

Hallussapitoa koskeva teko kuitenkin täydentää rangaistavuuden piiriä, jolloin myös yksityishenkilön tekemä lainvastainen aseiden kauttakuljettaminen on ampuma-aserikoksena rangaistavaa, ellei kyseeseen sovellu tapauksen tosiseikat huomioiden aseiden siirtoa koskeva teko. Niissä tilanteissa, joissa aseiden siirtämiseen tai kuljettamiseen liittyviä tekoja ei yksittäisessä tapauksessa pystytä selvästi määrittelemään, teko on viime kädessä pidettävä luvattomana hallussapitona. Suomen kautta tapahtuva ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden, erityisten vaarallisten ammusten, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmien, kaasusumuttimien taikka tehokkaiden ilma-aseiden luvaton kauttakuljetus ja väliaikainen varastointi on tapauksen tosiseikat huomioiden rangaistavaa joko ampuma-aserikoksena tai törkeänä ampuma-aserikoksena. (Kallio 2023; HE 183/1997 vp.)

Käytännössä Suomen kansainvälisten satamien kautta huumeita, aseita ja ihmisiä tulee laittomasti maahan. Poliisin ulkoisessa toimintaympäristöanalyysissä on todettu, että Ukrainan sodalla voi vielä odottamattomasti vaikuttaa. Erilaiset riskit kasvavat EU:n alueella, kun sota mahdollisesti taukoaa tai päättyy. Taistelujen laantuessa Euroopassa voi alkaa liikkua yhä enemmän huumeita sekä ampuma-aseita, jotka voivat päätyä rikollisjengien käsiin. KRP:n hallussa on jo nyt ollut tiedustelutietoihin perustuvia viitteitä sotilasaseiden päättämisestä Ukrainasta Suomeen rikollisten käsiin. (Ks. Poliisi 2022b; Jokinen 2022.)

5.5. Ampuma-aseisiin liittyvän sääntelyn suunnitellut muutokset

Rikos- ja lupasääntelyn tiukkuus vaikuttaa siihen, kuinka paljon ampuma-aseisiin liittyvää väkivaltaa ilmenee. Ampuma-aseisiin liittyvää sääntelyä on hallitusohjelman mukaan Suomessa tarkoituksena muuttaa. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotetaan neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta, jotta varmistetaan niistä tuomittavien vankeusrangaistusten pääsääntöinen ehdottomuus. Ohjelman mukaan törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöä muutetaan siten, että luvattoman ampuma-aseen kantaminen tai kuljettaminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa tulee rangaistavaksi törkeänä ampuma-aserikoksena. Kyseisenlaiset teot tulisivat tällöin arvioitavaksi RL 6 luvun 5 §:n 2 momentin mukaista järjestäytyneen rikollisryhmän osana tehtyä rikollisuutta tulkittaessa, koska pelkkä perusmuotoisen ampuma-aserikoksen kahden vuoden rangaistusmaksimi ei riitä. Lisäksi korotetaan rangaistuksia vaarallisen esineen ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidosta. (Ks. Hallitusohjelma 2023; Forss 2023.)

Oikeusministeriö asetti syksyllä 2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida aserikoksia koskeva RL 41 luku ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joissa toteutetaan hallituksen ohjelman toimenpidekirjaukset. Työryhmä luovutti mietintönsä huhtikuussa 2024 (Oikeusministeriö 2024a). Rikosoikeuden näkökulmasta aseisiin ja niiden hallussapitoon liittyy varteen otettava henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten riski, kun kysymys on luvattomista ja mahdollisesti rikolliseen käyttöön päätyvistä aseista. Tämä liittyy erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden muodostamaan uhkaan. Vakavia ampuma-aserikoksia koskevat sääntelyn tarkastelutarpeet eivät kuitenkaan koske ainoastaan järjestäytyneitä rikollisryhmiä ja niitä muistuttavia, niiden määritelmän täyttämättömiä rikollisjengejä, vaan merkittävä vaara ja vakavat seuraukset voivat aiheutua myös yksittäisten henkilöiden toiminnasta. (Kanerva 2023.)

Ehdotuksia:

- Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavaa rikollista toimintaa varten, josta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistus (uusi RL 41 luvun 2 §).
- Ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle tai sen yrittäminen katsottaisiin jatkossa tällaiseksi uudenlaiseksi rikokseksi. Nykyisin järjestäytyntä rikollisryhmää koskeva teko katsotaan osallistumiseksi järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, josta tuomitaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja jonka rangaistavuus edellyttää, että vakava rikos tai sen rangaistava yritys tehdään ryhmän toiminnassa. Uuden rikoksen selvittämisessä voitaisiin käyttää myös telekuuntelua.
- Ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ehdotetaan lisättäväksi törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Mainitun rikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta.
- Vaarallisen esineen hallussapidon enimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidon enimmäisrangaistus korotettaisiin yhdeksi vuodeksi vankeutta.
- Eräitä lähinnä hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavia tekotapoja siirrettäisiin ampuma-aserikoksen puolelta lievän ampuma-aserikoksen puolelle. Samalla viimeksi

mainittuun rikokseen liitettäisiin vankeusuhka, teosta voitaisiin jatkossa tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Uuden rikoksen rangaistavaksi säätämällä ja ankarampaan rangaistuskäytäntöön johtavilla lainsäädäntömuutoksilla tavoitellaan uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä seuraavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa. Tämä koskee niin rangaistusten yleis- kuin erityisestäävyttäkin. Ehdotetuilla lainsäädännöllisillä muutoksilla pyritään siihen, että aserikosten rangaistusasteikot ja sitä kautta myös rikoksista tuomittavat rangaistukset nykyistä paremmin yleisesti vastaavat rikosten paheksuttavuutta ja vakavuutta. Käsitys törkeän ampuma-aserikollisuuden paheksuttavuudesta on rikollisuuden luonteen muuttumisen myötä muuttunut. Ankarampiin rangaistuksiin johtavilla lainsäädäntömuutoksilla kuitenkin korostettaisiin kysymyksessä olevien rikosten paheksuttavuutta ja moitittavuutta. Ehdotetut lainsäädäntömuutokset voivat lisätä kansalaisten luottamusta siihen, että vakaviin turvallisuusuhkiin reagoidaan myös rikoslainsäädännöllä ja siihen liittyvällä viranomaistoiminnalla. Vakavia ampuma-aserikoksia koskevassa sääntelyssä on kattavasti ja selkeästi säädettävä niistä tekotavoista, joita erityisesti tekojen vahingollisuuteen tai vaarallisuuteen sekä tekijän syyllisyyteen liittyen on pidettävä perusmuotoista ampuma-aserikosta lähtökohtaisesti selvästi paheksuttavampina. Sellaisia ovat erityisesti teot, joihin liittyy aseiden rikollisen käyttämisen vaara. Huomiota on kiinnitettävä tilanteisiin, joissa asetta käyttäen tehtävän rikoksen riski on kohonnut.

Lakiehdotus katujengien rikosten rangaistusten koventamisesta oli lausuntokierroksella 14.8.2024 asti, minkä jälkeen esitys siirtyi jatkovalmisteluun. Rikoslakia on tarkoitus muuttaa muun muassa siten, että alle 15-vuotiaan henkilön käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä säädettäisiin rangaistavaksi erillisenä rikoksena. Lakimuutosten tavoitteena on vahvistaa katujengirikollisuuteen, alle rikosvastuikäisten lasten hyväksikäyttämiseen rikoksen tekemisessä ja nöyryytysväkivaltaan liittyvää rikoslainsäädäntöä. Ehdotetuissa säännöksissä huomioitaisiin yhteiskunnan ja teknologian kehitys. Muutoksilla pyritään lisäksi siihen, että rikoksista tuomittavat rangaistukset vastaavat yleisesti nykyistä paremmin rikosten paheksuttavuutta ja vakavuutta. Uudistusten on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2025. (Ks. Oikeusministeriö 2024b; Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle rangaistuksen määräämistä koskevaksi lainsäädännöksi.)

RL 17 lukuun on tarkoitus lisätä uusi 1 b §, joka koskisi rikosvastuukärajaa nuoremman henkilön käyttämisestä rikoksen tekemiseen. Ehdotetussa rikostunnusmerkistössä olisi kysymys sellaisesta RL 5 luvun 4 §:ssä säädetystä välillisestä tekemisestä, jossa välikappaleena käytetty henkilö on viittätoista vuotta nuorempi lapsi. Ehdotetun säännöksen soveltaminen edellyttäisi aina sitä, että välillisen tekemisen varsinaisena kohteena oleva rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Näin ollen tästä rikoksesta ja ehdotetun säännöksen nojalla rangaistavasta teosta tuomittaisiin yhteinen rangaistus RL 7 luvun säännöksiä soveltaen. Rangaistussäännös korottaisi siten rikosvastuukärajaa nuoremman käyttämistä koskevien rikosten rangaistuksia muuhun välilliseen tekemiseen nähden. Säännöksellä on tarkoitus vahvistaa välillisen tekemisen oppia selkiyttämällä lainsäädäntöä ja parantamalla siten puuttumista rikoslainsäädännön keinoin siihen ongelmaan, että rikosvastuukärajaa nuorempia lapsia voidaan käyttää hyväksi rikosten tekemisen helpottamiseksi ja vastuun välttämiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksesta antamissaan lausunnoissa niin Poliisihallitus (POL-2024-96851) kuin myös KRP (POL-2024-97163) kannattavat ehdotettua rangaistussäännöstä. Rikoksen tekeminen siten, että eri keinoja käyttäen saa lapsen tekemään rikoksen itsensä puolesta on yleisesti poliisitoiminnassa tunnistettu ilmiö. KRP toteaa olevan tärkeää, että kyseisellä uudella tunnusmerkistöllä voitaisiin tehokkaasti puuttua

alle 15-vuotiaiden henkilöiden käyttämiseen välikappaleena myös esimerkiksi juuri ampuma-aserikosten tekemisessä. Tätä näkökohtaa tukee myös Poliisihallituksen lausunto. Rikollisverkostojen tapa hyödyntää niin alaikäisiä kuin muitakin alisteisessa asemassa olevia henkilöitä omien tavoitteidensa toteuttamiseen on jo useissa rikoslajeissa havaittu.

6. Yhteenveto

Analyysiraportti kokoaa ensimmäistä kertaa poliisihallinnossa yhteen ampuma-aseisiin liittyviä näkökulmia. Raportissa on sivuttu kaikkia poliisin ydinprosesseja, ei pelkästään esimerkiksi ampuma-aserikosten selvittämistä yhden toiminnon näkökulmasta. Analyysi tuo esiin sen, että ampuma-aseisiin liittyvien rikosten ja häiriöiden ennalta ehkäisevässä työssä tarvitaan muun muassa sidosryhmäyhteistyötä ja että lupaharkinta on keskeinen osa tätä ehkäisevää toimintaa. Lupavalvonta puolestaan on erittäin keskeinen osa rikosten paljastavaa toimintaa. Analyysi osoittaa, että lupahallinnolla on poliisin toimintona erittäin merkityksellinen rooli aseisiin liittyvässä yhteiskunnallisessa riskienhallinnassa, rikosten ennalta estämisessä ja turvallisuuden ylläpidossa. Viimeisenä muttei vähäisimpänä rikosten ja häiriöiden selvittämissä yleisesti rikostorjunnalla ja yksittäisenä poliisin yksikkönä KRP:llä on keskeinen rooli.

Yksittäisillä teoilla on yhä suurempaa kriminaalipoliittista merkitystä. Esimerkiksi yksittäinen tekijä voi toteuttaa väkivaltaisen aseellisen teon, jossa menehtyy useita henkilöitä. Rikospaikka-ohjelmassa Murharyhmässä syyskuun puolivälissä (18.9.2024) keskusteltiin julkisten paikkojen ampumatapauksista. Uudehkona ilmiönä väkivalta on siirtynyt kodeista kaduille ja julkisille paikoille. Menneillä vuosikymmenillä julkisilla paikoilla tapahtuneet ampumiset ovat liittyneet rikollisjärjestöihin, kovan luokan rikollisiin, mutta nykypäivänä rikollista taustaa omaavia, melko tavallisiakin ihmisiä on siirtänyt rikoksensa kaduille. On hyvä muistaa iso kuva, jossa 2000-luvun alusta henkirikosten määrä on puolittunut. Vuosivaihteluita on ollut aina. Viime aikojen tapaukset ovat olleet keskenään melko erilaisia, joissa myös motiivit ovat olleet erilaisia – joskin perinteisiä, yleisemminkin henkirikoksissa ja niiden yrityksissä esiintyviä (riita, velka, mustasukkaisuus tms.). Yhteinen tekijä on päihteet laajassa mielessä. Erityisesti maailmalla rikollisjärjestöt ja katujengit ovat kuljettaneet aseita mukanaan ja ampuneet umpimähkään liikkuvasta autosta. On kulttuureita, joissa osa miehistä kantaa asetta mukanaan oman turvallisuutensa vuoksi ja sitä käytetään helpommin etenkin päihtyneenä tai joissa aseiden käyttö on yksi tapa osoittaa voimaa ja hankkia kunnioitusta ja ehkä silloin on myös helpompi alkaa asetta käyttämään. (Ks. Ellonen ym. 2024; Rikospaikka 2024.)

Tietopohjaiselle ajantasaiselle tiedolle on tarvetta. Mediassa esiintyy toisinaan klikkiotsikointia, moraali-paniikin kaltaisia ilmiöitä tai monimutkaiseen rikollisuusongelmaan tarjotaan yksinkertaistettuja ratkaisuja. Uutiskynnystä ei tyypillisesti ylitä asioiden moniulotteisuus, jota tutkimuksellinen tieto usein korostaa. Tätä saattaa olla myös vaikea huomioida päätöksenteossa. Ampuma-aseiden anastukset ja ampumistapaukset eivät läheskään kaikki tule julkisuuteen poliisin tiedotteiden ja median välityksellä. Tavanomaista on, että väkivaltainen, traaginen tai odottamaton kuolemantapaus nousee uutiseksi valtamediassa ja sosiaalisessa mediassa. Toimittajat eivät ainoastaan kerää faktatietoa objektiivisesta todellisuudesta, vaan myös uutistoimituksissa heidän päivittäin toistuvien käytäntöjensä kautta määrittäyty, mikä on kertomisen ja jakamisen arvoista. (Ks. Sumiala 2013; Saarikkomäki 2024; Rikospaikka 2024.)

Julkisen keskustelun osalta tulevaisuudessa olisi hyvä keskittyä ampujaan (tai ampuma-aserikoksen tekijään). Aseellisen väkivallan tekijäpiirin kartoittaminen on erittäin tärkeää, sillä se voi edistää parempia ehkäisykeinoja tällaisen rikollisuuden torjumiseksi ennalta (Khoshnood ym. 2020). Usein on niin, että laajaa huomiota herättävien ampumistapausten ympärillä käytävässä keskustelussa näkökulma keskittyy väliineseen. Keskustelussa nousee esille esimerkiksi halu rajoittaa ammutaharrastusta.

Lähteet

Alanne, Joonas: Poliisipäällikkö paljastaa podcastissa: Tässä asiassa Suomi on aivan liian lepsu. Iltalehti.fi 25.3.2024. [Linkki iltalehden uutiseen.](#) (Luettu 23.9.2024)

BRÅ: Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2023. Sveriges officiella statistik. 2024. [Länk till BRÅ:s rapport.](#) (2024a)

BRÅ: Vapenbrott. Statistik om brottstyper. Sidan senast uppdaterad: 2024-03-27. [Länk till statistiken.](#) (2024b)

Ceccato, Vania & Westman, Jorun: Where Does Firearm-Related Violence

Ceccato, Vania & Westman, Jorun: Where Does Firearm-Related Violence Occur in Cities? Journal of Planning Literature 2024, 1–18.

De Schutter, Astrid & Duquet, Nils: The nexus between drug markets and gun violence in the European Union. Background paper commissioned by the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). Flemish Peace Institute 2023. [Link: The nexus between drug markets and gun violence in the European Union.](#)

Ellonen, Noora, Kivivuori, Janne, Rantaeskola, Satu, Aaltonen, Mikko, Latvala, Antti & Tyni, Sasu: Kriminaalipolitiikka. Tavoitteet, keinot ja vaikutukset. Gaudeamus 2024.

Europol: Decoding the EU's most threatening criminal networks, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2024. [Link: Decoding the EU's most threatening criminal networks.](#)

Forss, Marko: Katujengi rikosoikeudellisesti määriteltynä järjestäytyneenä rikollisryhmänä. Edilex-sarja 2023/26.

Gerell, Manne: Var och när skjuts det? Ekonomisk Debatt 4/2022, 66–73. [Länk: Var och när skjuts det?](#)

Gerell, Manne, Sturup, Joakim, Magnusson, Mia-Maria, Nilvall, Kim, Khoshnood, Ardavan, Rostami, Amir: Open drug markets, vulnerable neighbourhoods and gun violence in two Swedish cities. Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism 16(3) 2021, 223–244.

Granath, Sven: Gäng och skjutningar. I Estrada, Felipe, Flyghed, Janne & Nilsson, Anders (Red.): Den svenska ungdomsbrottsligheten. Studentlitteratur AB 2022. (2022a)

Granath, Sven: Inslag av cannabisbruk och cannabishantering vid dödligt våld i Stockholm och i Sverige. Report 2022:1. Cenrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm. (2022b)

Granath, Sven: Firearm and Criminal Milieu Homicide in Sweden. Journal of Contemporary Criminal Justice 40(3) 2024, 493–510.

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräien muiden lakien muutoksiksi 66/1988 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle ampuma-aseilainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräien muiden lakien muutoksiksi 183/1997 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ampuma-ase lain, vapaaehtoista maanpuolustuksesta annetun lain sekä asevelvollisuuslain 97 a §:n muuttamisesta 179/2018 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle rangaistuksen määräämistä koskevaksi lainsäädännöksi (luonnos 26.6.2024).

Helminen, Klaus, Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu: Poliisilaki. Talentum Media Oy 2012.

Hoops, Katherine, Johnson, Taylor, Grossman, Elyse R., McCourt, Alex, Crifasi, Cassandra & Benjamin-Neelon, Sara E.: Stay-at-home orders and firearms in the United States during the COVID-19 pandemic. Preventive Medicine 141 2020, 106281.

Horppu, Anna: Poliiseja yritettiin murhata päivän aikana kolmesti – asiantuntijan mukaan poliisiin kohdistuva väkivalta on raaistunut. Yle Uutiset 20.9.2024. [Linkki Ylen uutiseen](#). (Luettu 20.9.2024)

Hradilova Selin, Klara: Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. En jämförande studie av nivåer, trender och våldsmetoder. Rapport 2021:8. Brottsförebyggande rådet. [Länk till BRÅ:s rapport](#).

Hradilova Selin, Klara, Krüselmann, Katharina, Suonpää, Karoliina & Shannon, David: Trends in firearm homicide in 23 European countries – is Sweden an outlier? Nordic Journal of Criminology 25(1) 2024, 1–24.

Jokinen, Juha Veli: Poliisijärjestö huolissaan: Ukrainan sodan aseet virtaavat Suomeen jengiläisille. Iltalehti 14.7.2022. [Linkki Iltalehden uutiseen](#). (Luettu 20.9.2024)

Jukarainen, Pirjo, Juutinen, Marko & Laitinen, Kari: Järjestäytynyt rikollisuus Suomessa. Katsaus järjestäytyneen rikollisuuden toimijoihin ja markkinoihin. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 32, 2023. [Linkki Polamkin julkaisuun](#). (2023a)

Jukarainen, Pirjo, Juutinen, Marko & Laitinen, Kari: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan haasteet ja keinot. Katsaus järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 33, 2023. [Linkki Polamkin julkaisuun](#). (2023b)

Järvinen, Saija, Alanko, Markus & Piispa, Minna: Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:13. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165576>

Kallio, Heikki: Rangaistavaa vai rankaisematonta maahantuontia. Edilex 2023/25. [Linkki Edilexin julkaisuun](#).

Kanerva, Janne: Aserikoksia koskevien rangaistussäännösten tarkastelu. Muistio 28.2.2023. Oikeusministeriö. [Linkki oikeusministeriön muistioon](#).

Kerner, Liz, Losee, Joy E., Higginbotham, Gerald D. & Shepperd, James A.: Interest in Purchasing Firearms in the United States at the Outset of the COVID-19 Pandemic. Journal of Threat Assessment and Management 9(1) 2022, 52–66.

Khoshnood, Ardavan: The increase of firearm-related violence in Sweden. Forensic sciences research, 2(3) 2017, 158–160.

Khoshnood A.: Firearm-related violence in Sweden – A systematic review- *Agress Violent Behav* 2018; 42:43–51.

Khoshnood, Ardavan M.: Increasing rates of firearm violence in Sweden: a challenge for the emergency care. *European Journal of Emergency Medicine* 29 2022, 95–96.

Khoshnood, Ardavan, Ohlsson, Henrik, Sundquist, Jan & Sundquist, Kristina: Deadly violence in Sweden: Profiling offenders through a latent class analysis. *International Journal of Law and Psychiatry* 71 2020, 101603.

Khoshnood, Ardavan, Ohlsson, Henrik, Sundquist, Jan & Sundquist, Kristina: Firearm-Related Homicide in Sweden: A Latent Class Analysis of Suspected Offenders. *Crime & Delinquency* 69(1) 2023, 88–104.

Kirkkala, Antti: Riski sivullisille: Väkivaltaiset huumejengit riehuvat Euroopassa. *Verkkouutiset* 30.8.2024 (päivitetty 31.8.). [Linkki Verkkouutisten uutiseen](#) (Luettu 20.9.2024)

Koskenniemi, Johannes: RL 41 luku: aserikoksista. Teoksessa Heikki Kempainen, Johannes Koskenniemi, Maija Mononen, Heidi Mylly & Elisa Savolainen (toim.): Rangaistuskäytännön käsikirja. *Verkkokirjahylly*, Alma Talent Oy. Päivitys 18.4.2024. (Koskenniemi 2024)

Krüsselmann, Katharina, Aarten, Pauline, Granath, Sven, Kivivuori, Janne, Markwalder, Nora, Suonpää, Karoliina, Hedegaard Thomsen, Asser, Walsler, Simone & Liem, Marieke: Firearm Homicides in Europe: A Comparison with Non-Firearm Homicides in Five European Countries, *Global Crime* 24(2) 2023, 145–167.

Krüsselmann, Katharina, Aarten, Pauline & Liem, Marieke: Firearms and violence in Europe – A systematic review. *PLoS ONE* 16(4) 2021, e0248955.

Lappi-Seppälä Tapio & Helenius Dan, Aserikokset. Teoksessa Tapio Lappi-Seppälä, Kaarlo Hakamies, Dan Helenius, Sakari Melander, Kimmo Nuotio, Timo Ojala & Ilkka Rautio: Rikosoikeus. Oikeuden perusteokset. Viides, uudistettu painos. *Verkkokirjahylly*, Alma Media Finland Oy 2022.

Lee, Lois, Fleegler, Eric W., Goyal, Monika K., Doh, Kiesha Fraser, Laraque-Arena, Danielle & Hoffman, Benjamin D.: Firearm-Related Injuries and Deaths in Children and Youth. *Pediatrics* 150(6) 2022, e2022060071.

Leikas, Minna (toim.): Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen työryhmäraportteja XIV, 2019. [Linkki työryhmäraportteihin](#).

Leskinen, Jari: Ampuma-aserikollisuus ja sen kehitysnäkymät Suomessa. *Rikollisuuskatsaus* 2024, Keskusrikospoliisi.

Miller, Matthew, Zhang, Wilson & Azrael, Deborah: Firearm Purchasing During the COVID-19 Pandemic: Results From the 2021 National Firearms Survey. *Annals of Internal Medicine* 175 2022, 219–225.

Niiniviita, Ville: Pahoinpitelyrikoksen törkeäksi tekevät perusteet oikeuskäytännön valossa. *Lakimies* 4/2012, s. 497–498.

Oikeusministeriö: Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen. Työryhmämietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:12. [Linkki oikeusministeriön työryhmämietintöön](#). (Oikeusministeriö 2024a)

Oikeusministeriö: Lakiehdotus katujengien rikosten rangaistusten koventamisesta lausunnoilla. Tiedote 27.6.2024. [Linkki oikeusministeriön tiedotteeseen](#). (Oikeusministeriö 2024b)

Peltonen, Topias: Oikeuspsykiatri Hannu Lauerma: Trumpia ampunut saattoi haluta tulla surmatuksi. Yle Uutiset 16.7.2024. [Linkki Ylen uutiseen](#). (Luettu 16.7.2024)

Poliisi: Lupahallinnon tila. Selvityshankkeen loppuraportti. Poliisihallituksen julkaisusarja 3/2022. [Linkki loppuraporttiin](#). (2022a)

Poliisi: Toimintaympäristöanalyysi, osa I (ulkoinen toimintaympäristö). Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2022. [Linkki julkaisuun](#). (2022b)

Poliisi: Tulostietojärjestelmä PolStat, 2024. (Poliisi 2024)

Polisen: Polisen och tullen i nationell insats mot illegala vapen. Nyhet 28 juni 2024. [Länk till polisens nyhet](#). (Polisen 2024a)

Polisen: Sprängningar och skjutningar - polisens arbete. [Länk till texten](#). (17.9.2024) (Polisen 2024b)

Regeringskansliet: Motståndskraft och handlingskraft - en nationell strategi mot organiserad brottslighet, Skr. 2023/24:67. Publicerad 1 februari 2024. [Länk till publikationen](#). (2024a)

Regeringskansliet: Nationell säkerhetsstrategi. Skr. 2023/24:163. Publicerad 8 juli 2024. [Länk till publikationen](#). (2024b)

Rikander, Henri: "Mielestäni poliisiin tulisi kehittää kykyä sen selvittämisessä..." LinkedIn-päivitys 20.9.2024. [Linkki päivitykseen](#).

Rikospaikka. Kausi 16 1/13. MTV Katsomo. [Linkki videoklippiin](#). (viitattu 20.9.2024) (Rikospaikka 2024)

Roberts, Bailey K., Nofi, Colleen P., Cornell, Emma, Kapoor, Sandeep, Harrison, Laura & Sathya, Chethan: Trends and Disparities in Firearm Deaths Among Children. Pediatrics 152(3) 2023, e2023061296

Rostami, Amir: Criminal organizing: Studies in the sociology of organized crime. Doktorsavhandling Stockholm University 2016. [Länk till publikationen](#).

Saarikkomäki, Elsa: Tietoa tarvitaan kriminaalipolitiikan ongelmien ratkaisussa. Pääkirjoitus. Haaste 3/2024. Julkaistu 25.9.2024. [Linkki pääkirjoitukseen](#).

Siippainen, Aapo: Poliisipäällikkö Jari Liukku näki Europolissa, mikä Ruotsissa oikein mätti – nämä keinot käyttöön Helsingissä. Helsingin Uutiset 22.9.2024. [Linkki HU:n uutiseen](#). (Luettu 23.9.2024)

Sisäministeriö: Merkittävimmät viime vuosien muutokset aselainsäädännössä. [Linkki sisäministeriön tekstiin](#). (Sisäministeriö 2024)

Sokol, Rebeccah L., Marineau, Lea, Zimmerman, Marc A., Rupp, Laney A., Cunningham, Rebecca M. & Carter, Patrick M.: Why some parents made firearms more accessible during the beginning of the COVID-19 pandemic: results from a national study. Journal of Behavioral Medicine 44 2021, 867–873.

Sturup, Joakim – Rostami, Amir – Mondani, Hernan – Gerell, Manne – Sarnecki, Jerzy – Edling, Christofer: Increased Gun Violence Among Young Males in Sweden: a Descriptive National Survey and International Comparison. European Journal on Criminal Policy and Research 25(1) 2019, 365–378.

Sumiala, Johanna: Media and Ritual. Death, Community and Everyday Life. Taylor & Francis Group 2013. ProQuest Ebook Central.

Suonpää, Karoliina, Aarten, Paul, Liem, Marieke, Ahven, Andri, Granath, Sven, Thomsen, Asser H., Markvalder, Nora, Walser, Simone, Skott, Sara & Kivivuori, Janne: Homicide drop in seven European countries: General or specific across countries and crime types? European Journal of Criminology 21(1) 2022, 3–30.

Thomsen, Dante: Tullverket om gas- och startpistoler: ”Blir allt mer populära”. SVT Nyheter 14 februari 2020. [Länk till SVT:s nyhet](#). (Luettu 26.9.2024)

Tilastokeskus: Kuolemansyyt. Suomen virallinen tilasto (SVT). [Linkki tilaston etusivulle](#). (2024a)

Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilasto. Suomen virallinen tilasto (SVT). [Linkki tilaston etusivulle](#). (2024b)

Tolvanen, Matti & Kallio, Heikki: Aserikokset. Teoksessa Dan Frände, Tatu Hyttinen, Heikki Kallio, Heli Korkka-Knuts, Jussi Matikkala, Jussi Tapani, Matti Tolvanen, Pekka Viljanen & Markus Wahlberg (toim.): Keskeiset rikokset. 5., uudistettu painos. Digikirja. Edita Publishing Oy 2023.

Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisu 2023:58. [Linkki hallitusohjelmaan](#). (Hallitusohjelma 2023)

Villman, Emma & Kaakinen, Markus: Nuorten vakavan rikollisuuden ja jengiväkivallan ehkäisy Ruotsissa ja Tanskassa. Katsaus arviointitutkimuksista. Oikeusministeriön julkaisu, Selvityksiä ja ohjeita 2024:9. [Linkki oikeusministeriön julkaisuun](#).

Wilhelmsson, Mats, Ceccato, Vania & Gerell, Manne: What effect does gun-related violence have on the attractiveness of a residential area? The case of Stockholm, Sweden. Journal of European Real Estate Research 15(1) 2022, 39–57.

Öberg, Jonas: Dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017. Rapport 2020:4. Brottsförebyggande rådet (BRÅ). [Länk till BRÅ:s rapport](#).

Kuvat

Kuva 1. Hallussapito- ja aseluvat iän mukaan (28.11.2023).....	13
Kuva 2. Viranomaisten tietoon tulleet ampuma-aserikokset yhteensä 1/2016–6/2024, 3 kk liukuva keskiarvo.....	21
Kuva 3. Viranomaisten tietoon tulleiden ampuma-aserikosten eri tekomuodot 1/2016–6/2024, 3 kk liukuva keskiarvo.	22
Kuva 4. a) Ampuma-aserikokset (sis. eri tekomuodot) ja b) ampuma-aserikkomukset vähintään 50 000 asukkaan kunnissa 10 000 asukasta kohden ajanjaksolla 1/2021–6/2024.	23
Kuva 5. a) Ampuma-aserikokset yhdessä rattijuopumusrikosten ja paikanetsintämainintojen kanssa / 100 oma-aloitteista liikennejuopumustehtävää (241 Juopumus liikenteessä), b) Ampuma-aserikokset yhdessä	

huumausainerikosten kanssa per 100 huumausainerikostehtävää (07), jolla tehty kotietsintä (895 Muu toimenpide: suoritettu kotietsintä) ja c) c) Ampuma-aserikokset yhdessä väkivaltarikosten kanssa per 100 väkivaltatehtävää (01 Henkirikos; 02 Ryöstö; 03 Pahoinpitely, tappelu).....	25
Kuva 6. Poliisin tehtävät (031 Pahoinpitely, tappelu: ampuminen) 1/2015–8/2024, 3 kk liukuva keskiarvo..	27
Kuva 7. Poliisin tehtävät (031 Pahoinpitely, tappelu: ampuminen) maakunnittain 10 000 as. kohden 1/2021–8/2024 yhteensä.....	28
Kuva 8. Ampuma-aseella tehdyiksi kirjatut vakavat väkivaltarikokset ja muut rikoslakirikokset kuukausittain 1/2022–8/2024.	30
Kuva 9. Ampuma-aseella tehtyjen rikosten (juttujen) osuus (%) kaikista vakavista väkivaltarikosjutuista maakunnittain 1/2022–8/2024.	30

Taulukot

Taulukko 1. Aselupiin liittyvien päätösten lukumäärät 2019–2023 ja ennuste vuodelle 2024.	16
Taulukko 2. "Ampuma-aseella"-luokitusten lukumäärä ja tekotavan prosenttiosuus kaikista jutuista vakavissa väkivaltarikoksissa rikosnimikkeittäin 1/2022–8/2024.....	29